

Marjut Moilanen

SELKOKIRJAVINKIT MAAHANMUUTTAJILLE

Selkokirjallisuus Oulun kaupunginkirjaston maahanmuuttaja-asiakkaiden suomen kielen opiskelun tukena

SELKOKIRJAVINKIT MAAHANMUUTTAJILLE

Selkokirjallisuus Oulun kaupunginkirjaston maahanmuuttaja-asiakkaiden suomen kielen opiskelun tukena

Marjut Moilanen
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä(t): Marjut Moilanen

Opinnäytetyön nimi: Selkokirjavinkit maahanmuuttajille – Selkokirjallisuus Oulun kaupunginkirjaston maahanmuuttaja-asiakkaiden suomen kielen opiskelun tukena

Työn ohjaaja: Ulla Virranniemi ja Teija Harju

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2020

Sivumäärä:34+20

Opinnäytetyönäni tein selkokirjavinkkejä Oulun kaupunginkirjaston aikuisille maahanmuuttaja-asiakkaille. Työn toimeksiantajana toimi Oulun kaupunginkirjasto. Työ on toiminnallinen opinnäytetyö. Valitsin selkokirjallisuuden työni aiheeksi, koska opintojeni aikana huomasin, että Oulun kaupunginkirjaston selkokokoelman näkyvyyttä ja tunnettuutta pitäisi lisätä, koska en tiennyt ennen opintojani sen olemassaolosta. Aikuiset maahanmuuttajat valikoituivat selkokirjavinkkien kohderyhmäksi myös siksi, että lasten ja nuorten S2-kirjallisuusdiplomi on päivitetty opinnäytetyönä jo keväällä 2017, joten oli tärkeää tehdä kirjavinkkejä myös aikuisille maahanmuuttajille, jotka opiskelevat suomen kieltä.

Työn tietoperusta käsittelee selkokielen periaatteita, selkokirjallisuuden käyttöä S2- opetuksen tukena Oulun aikuislukiossa ja Oulun ammattikorkeakoulussa sekä maahanmuuttajien palveluja Oulun kaupunginkirjastossa. Tietoperustaa varten olen haastatellut Oulun aikuislukion ja Oulun ammattikorkeakoulun suomi toisena kielenä -opettajia eli S2-opettajia. Työssäni käytin apuna Oulun kaupunginkirjaston selkokirjakokoelman lisäksi muun muassa selkokielen teoriakirjoja ja suomi toisena kielenä -oppikirjoja sekä Selkokeskuksen verkkosivuja. Työn tuloksena syntyi runsaasti selkokirjavinkkejä, jotka ovat opinnäytetyöni liitteenä.

Laatimiani selkokirjavinkkejä voi hyödyntää monin tavoin. Selkokirjavinkkien perusteella Oulun kaupunginkirjastoon voisi koota esimerkiksi selkokirjanäyttelyn tai siellä voisi järjestää selkokirjallisuustapahtuman, jossa selkokirjallisuutta voisi tehdä tunnetuksi laatimieni selkokirjavinkkien avulla. Kirjaston työntekijät voivat myös päivittää selkokirjavinkkejä sitä mukaa, kun uutta selkokirjallisuutta julkaistaan. Näin selkokirjavinkit pysyvät aina ajan tasalla ja selkokirjallisuuden lukijoille löytyy aina uutta luettavaa.

Selkokirjavinkkejä voisi käyttää myös maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen tukena lukiossa ja ammattikorkeakoulussa. Selkokirjavinkkejä voisi hyödyntää erityisesti lukion S2-, eli suomi toisena kielenä – opetuksen ensimmäisillä kursseilla, jolloin opiskelijoiden kielitaito ei vielä välttämättä riitä tavallisen kirjan lukemiseen. Myös Oulun ammattikorkeakoulussa selkokirjavinkkejä voisi käyttää esimerkiksi suomen kielen perusteiden kertauskursseilla, jossa opiskelijoiden kielitaito on jo sillä tasolla, että selkokirjan lukeminen voisi heiltä onnistua. Mahdollisia jatkotutkimusaiheita voisivat olla esimerkiksi selkokirjallisuuden ja selkomateriaalien käyttö ammatillisten aineiden oppimisen tukena tai se, millaisia selkokielitaitoja ammattiaineiden opettajat tarvitsevat opettaessaan maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita.

Asiasanat: selkokieli, selkokirjat, maahanmuuttajat, suomi toisena kielenä, lukeminen, kirjastopalvelut

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Library and Information Service

Author(s): Marjut Moilanen

Title of thesis: Creating a book talk list on books in plain language for Oulu City Library

Supervisor(s): Ulla Virranniemi and Teija Harju

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020 Number of pages: 34+20

The topic of this thesis is creating a book list about books in simplified language for immigrants. This work is commissioned by Oulu City Library. This is a project-based thesis, of which practical part consists of a list about books in Finnish simplified language for adult immigrants. The topic for this thesis was chosen since it was noticed during the studies in Library and Information Services that there were a collection of books in simplified language. The purpose of this thesis is to increase the awareness and visibility of the book collection.

This thesis deals with principles of Finnish simplified language and how to use the books with simplified language to support the studies of Finnish as a second language. Some Finnish as a second language teachers in Oulu University of Applied Sciences and high school were interviewed. The outcome of this thesis is a comprehensive list of suitable books in Finnish simplified language for the adult immigrants, who study Finnish as a second language.

The simplified book list can especially be utilized in the first courses of Finnish as a second language when students' language skills are insufficient to be able to read a common book. Also in Oulu University of Applied Science the book list can be used for example a basic repetition course of Finnish in case the students' language skills are on such a level that they can read a simplified Finnish book. The librarians can also update the list of simplified books, when it is published new simplified literacy. This way the simplified book list will keep up-to-date and customers find always something new to read.

Keywords:

simplified language, books in simplified language, immigrants, Finnish as a second language, reading, library services

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	SELKOKIELI JA SAAVUTETTAVUUS.....	7
2.1	Selkotunnus.....	8
2.2	Selkokielen mittari	9
2.3	Selkokielen vaikeusasteet.....	10
3	LAKI KOTOAUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ JA KOTOAUTUMISKOULUTUS	12
4	SELKOKIRJALLISUUDEN KÄYTTÖ SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPETUKSESSA.....	15
5	KIRJALLISUUDEN OPETUS OSANA LUKION SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPETUSTA.	18
6	MAAHANMUUTTAJIEN PALVELUT OULUN KAUPUNGINKIRJASTOSSA	19
7	HAASTATTELUJEN TULOKSET	21
7.1	Suomi toisena kielenä -opetus ja selkokirjallisuuden käyttö Oulun aikuislukiossa	22
7.2	Suomi toisena kielenä -opetus ja selkokirjallisuuden käyttö Oulun ammattikorkeakoulussa	23
8	SELKOKIRJAVINKKIEN LAATIMISEN VAIHEET	27
8.1	Valmistelu- ja tiedonhakuvaihe	27
8.2	Selkokirjallisuuteen perehtyminen.....	27
8.3	Kirjavinkkien laatiminen	28
8.4	Palautteen kerääminen selkokirjavinkeistä.....	29
8.5	Selkokirjalistan muokkaus saadun palautteen perusteella	30
9	POHDINTA.....	31
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	35

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönäni tein selkokirjavinkejä Oulun kaupunginkirjaston aikuisille maahanmuuttaja-asiakkaille. Työn toimeksiantaja oli Oulun kaupunginkirjasto. Työ on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka toiminnallinen osuus koostuu laatimistani selkokirjavinkeistä, jotka ovat työni liitteenä. Selkokirjavinkejä on tarkoitus julkaista jatkossa myös Oulun kaupunginkirjaston verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa.

Työn tietoperusta käsittelee selkokielen periaatteita, selkokirjallisuuden käyttöä S2- opetuksen tukena Oulun aikuislukiossa ja Oulun ammattikorkeakoulussa sekä maahanmuuttajien palveluja Oulun kaupunginkirjastossa. Työn tietoperustaa varten olen haastatellut Oulun aikuislukion ja Oulun ammattikorkeakoulun suomi toisena kielenä -opettajia eli S2-opettajia. Haastattelut toteutettiin pääosin sähköpostitse.

Valitsin selkokirjallisuuden työni aiheeksi, koska kirjastoalan opintojen aikana huomasin, että Oulun kaupunginkirjaston selkokokoelman näkyvyyttä ja tunnettuutta pitäisi lisätä, koska en tiennyt ennen opintojani sen olemassaolosta. Koin aiheen tärkeäksi myös viime vuosina lisääntyneen maahanmuuton myötä, koska sen myötä myös maahanmuuttajien kirjastopalvelujen kysyntä lisääntyi entisestään. Aikuiset maahanmuuttajat valikoituivat selkokirjavinkkien kohderyhmäksi myös siksi, että lasten ja nuorten S2-kirjallisuusdiplomi on päivitetty opinnäytetyönä jo keväällä 2017, joten kirjastossa tarvittiin kirjavinkejä myös aikuisille maahanmuuttajille sopivista selkokirjoista.

2 SELKOKIELI JA SAAVUTETTAVUUS

Selkokielellä tarkoitetaan helpommin ymmärrettävää ja tavallista yleiskieltä luettavampaa suomen kielen muotoa. Selkokieli ei korvaa yleiskieltä, vaan turvaa niiden ihmisten tiedonsaannin, joiden on jostain syystä vaikea lukea tai ymmärtää esimerkiksi tavallisella yleiskielellä kirjoitettua tekstiä. (Virtanen 2012, 16–17.) Selkokielen oikeutus ja tarve on tasa-arvokysymys. Suomen perustuslaki kieltää henkilön asettamisen eri asemaan esimerkiksi sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. YK:n alainen kirjastojärjestö IFLA julkaisi selkokielen kirjoitusohjeet jo 1990-luvulla. Niissä selkomateriaalien tarvetta perusteltiin kaikkien ihmisten oikeudella kulttuuriin, kirjallisuuteen ja tiedonsaantiin itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Tästä syystä monet ihmiset, joilla on vamma tai rajoittunut luku- ja kirjoitustaito, tarvitsevat selkomateriaaleja. Nykyään selkokielen olemassaoloa perustellaan myös saavutettavuudella. (Virtanen 2012, 20–24.)

Esimerkiksi saavutettavat palvelut ovat sellaisia, joissa huomioidaan myös ne käyttäjät, jotka liikkuvat, aistivat ja toimivat eri tavalla. Liikkumisen lisäksi saavutettavuus tarkoittaa myös selkeää viestintää, mahdollisuutta käyttää apuvälineitä ja saada apua. Selkokielen tarvitsijoille tärkeimpiä saavutettavuuden osa-alueita ovat tiedollinen saavutettavuus ja tiedotuksen saavutettavuus. (Virtanen 2012, 20–24.) Tiedollinen saavutettavuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että eriaiheisia selkokirjoja on saatavilla kirjastoissa niitä tarvitseville. Tiedottamisen saavutettavuus on sitä, että esimerkiksi kirjaston esitteet, opasteet ja asiakastiedotteet ovat kieleltään ja visuaalisuudeltaan selkeitä ja verkkosivut ovat saavutettavat.

Selkokieltä voivat tarvita esimerkiksi henkilöt, joilla on jokin neurologinen vamma tai sairaus tai maahanmuuttajat, joille suomi on vieras kieli. Vuonna 2019 selkokielen tarvitsijoita on Suomessa 650 000–750 000, eli 11–14 % väestöstä. Selkokielen tarve on kasvanut kaikkiaan noin 100 000 henkilöllä vuoden 2014 arvioon verrattuna. Selkokielen tarpeen lisääntymiseen on useita syitä: maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt, muistisairauksia on yhä useammalla suomalaisella ja nuorten lukutaito on viimeisimmän PISA-lukutaitotutkimuksen mukaan aiempaa heikommalla tasolla. (Selkokeskus 2019, viitattu 14.4.2019.)

2.1 Selkotunnus

Selkokirjan tai muun selkokielen julkaisun tunnistaa helpoiten selkotunnuksen avulla (Hannu Virtanen, Selkokielen käsikirja 2012, 142). Se kertoo, että julkaisun kieli, kuvitus ja ulkoasu noudattavat selkokielen kriteerejä. Selkotunnus on maksuton ja sitä voi hakea Selkokeskuksesta vapaa-muotoisella hakemuksella. (Selkokeskus 2020, viitattu 5.6.2020.)

Selkokeskus toimii valtakunnallisena selkokielen asiantuntijana. Sen tehtäviin kuuluu selkokielen tiedotuksen, tiedonvälityksen ja kulttuurin edistäminen Suomessa. Selkokeskuksen selkokirjatyöryhmä myöntää selkokirjoille ja selkokielisille oppimateriaaleille oikeuden käyttää selkotunnusta. Selkokeskus antaa luvan selkotunnuksen käyttöön myös selkokielisille esitteille ja lehdille.

Papunet-verkkopalvelu on tarkoitettu niiden ihmisten avuksi, joille puhuminen tai puheen ymmärtäminen on jostain syystä vaikeaa. Verkkosivuilla on paljon tietoa ja monenlaista materiaalia kommunikoinnin, puheen ymmärtämisen ja oppimisen tueksi. Papunet-verkkopalvelun tavoitteena on turvata esimerkiksi puhevammaisten ja muiden kommunikoinnissa tukea tarvitsevien ihmisten mahdollisuudet itsensä ilmaisemiseen, kuulluksi tulemiseen ja yhteiskunnan toimintaan osallistumiseen. (Papunet 2020, viitattu 17.11.2020.) Papunet-verkkopalvelun ja Selkokeskuksen yhteistyönä selkotunnuksen voi saada myös selkokielisille verkkosivuille. Myös selkovideot voivat saada luvan käyttää selkotunnusta. (Selkokeskus 2020, viitattu 5.6.2020.)

Selkotunnus

Kuva: Selkokeskus

2.2 Selkokielen mittari

Selkokielen mittari on Selkokeskuksen kehittämä apuväline tekstin selkokielisyyden määrittelyyn ja arviointiin. Se sisältää 80 selkokielelle asetettua kriteeriä, joita Suomessa noudatetaan. Selkokielen mittaria käyttävät työssään lähinnä selkokielen asiantuntijat ja kielentutkijat. Selkokeskus on kehittänyt selkokielen mittaria vuodesta 2014 alkaen. (Leskelä 2019, 112.)

Selkokielen mittari määrittelee selkokielen perustason. Perustason selkoteksti noudattaa niitä periaatteita, joilla tekstin ymmärtämistä voidaan helpottaa. Periaatteisiin kuuluu esimerkiksi, että teksti antaa sopivasti tietoa lukijalle ja sisältö on ryhmitelty selkeästi. Teksti etenee lukijan näkökulmasta ja lukemista helpottaen. Tekstin sävy, tyyli ja ymmärrettävyys huomioidaan. Tekstissä käytetään lukijalle tuttua ja yleistä sanastoa, harvinaisemmat ja vaikeat sanat selitetään sopivalla tavalla. Kielen rakenteet ovat sellaisia, että tekstistä saa selvää myös lukija, jolla on kielellisiä vaikeuksia. Selkotekstin asiasisällöissä ei ole virheitä ja teksti on kaikilla tavoin suomen kielen oikeinkirjoitus-sääntöjen mukaista. (Leskelä 2019, 114.)

Perustason selkotekstillä on paljon erilaisia lukijoita. Lukijoina saattaa kielenoppijoiden lisäksi olla ihmisiä, joille lukeminen on tavallista vaikeampaa esimerkiksi lukivaikeuden, muistisairauden tai muun vamman vuoksi. Koska selkolukijoiden taustat ja taidot ovat niin erilaisia, selkotekstin kirjoittajan on löydettävä mahdollisimman monelle lukijalle sopiva ilmaisutapa. Perusselkokielen lukija todennäköisesti lukee tekstiä itsenäisesti ilman toisen henkilön apua, kun taas helpon selkokielen käyttäjillä on usein joku toinen henkilö lukemisen apuna.

Selkokielen perustason periaatteita hyödyntäen pystyy tuottamaan monenlaisia selkokielisiä aineistoja ja eri tekstilajeja. Tiedottavien tekstien lisäksi myös selkokieliset mediatekstit ja kaunokirjallisuus julkaistaan Suomessa pääosin perusselkokielellä. Koska erilaisia tekstilajeja on niin runsaasti, sisältöjen muokkauksessa on huomioitava eri tekstilajien asettamat vaatimukset. Selkotekstin kirjoittajan on myös mietittävä tapoja, joilla motivoida lukijaa ja rakentaa vuorovaikutusta lukijan kanssa. (Leskelä 2019, 114.)

2.3 Selkokielen vaikeusasteet

Selkokielen käsikirjassa (Virtanen 2012,147) on luokiteltu selkokirjoja eri vaikeusasteisiin seuraavan luettelon mukaan:

Helpoin =1 ja 1+

- 1) Kirjoissa on paljon kuvia. Tekstiä on hyvin vähän, rivit ovat lyhyitä ja sanat tuttuja.
- 1+) Kirjat kertovat tavallisesti tutusta ympäristöstä joitakin tapahtumia, ja kirjassa on vähän henkilöitä. Kirjassa on tuttuja sanoja ja lyhyitä lauseita, tekstiä on hiukan enemmän kuin edellisen ryhmän kirjoissa. Kirjoissa on aina useita kuvia.

Helpompi =2

Kirjan juoni on yksinkertainen ja hyvin jäsennetty, sanat ja ilmaukset ovat tuttuja ja lauseet lyhyitä. Kirjoissa on usein kuvia, mutta taskukirjoista ja klassikoista saattaa puuttua kuvitus.

Helppo = 3 ja 3+

- 3) Kaunokirjalliset kirjat ovat pitempiä kuin aiempien tasojen kirjat. Niissä on useita lukuja, ja tekstissä on myös vieraampia sanoja ja merkityksiä. Tekstissä on myös sivulauseita ja kielikuvia. Tapahtumat voivat sisältää aikasiirtymiä, ne voivat sijoittua useampaan paikkaan ja mukana voi olla useita henkilöitä. Tietokirjat käsittelevät aiheita, jotka vaativat tiettyä ennakkotiedon tasoa, mutta ne on aina kuvitettu niin, että kuvat tukevat tekstiä.
- 3+) Tapahtumia on jonkun verran enemmän kuin edellisessä tasossa. Tekstien ymmärtäminen vaatii laajempaa sanavarastoa. Tekstissä on sivulauseita ja kielikuvia ja sanat voivat olla jonkin verran käsitteellisempiä ja lauseet pitempiä. (Virtanen 2012, 147.)

Leskelä on määritellyt kirjassaan *Selkokieli – Saavutettavan kielen opas* selkokielen vaikeustasoja näin:

- **Helppo** selkokieli on rajattu hyvin pienelle lukijajoukolle, jonka lukutaito on heikko tai sitä ei ole ollenkaan. Helppo taso on kielellisesti ja visuaalisesti yksinkertaisinta ja hyvin pelkistettyä selkokieltä. Tämän tason lukija voi tarvita toisen henkilön apua lukemiseen, tai ääni- ja kuvatukea.
- **Perusselkokieli** on nimensä mukaisesti selkokielen yleistaso, jonka kriteerit on kuvattu myös selkokielen mittarissa. Esimerkiksi selkokielisessä mediassa tai selkokielisissä viranomaisteksteissä pyritään perusselkokieliseen tekstiin. Tekstit on suunnattu ihmisille, joilla on aika suuria ongelmia lukemisessa tai luetun ymmärtämisessä.

- **Vaativan selkokielen taso** taas on kieleltään vaikeampaa kuin kaksi edeltävää tasoa, mutta edelleen helpompaa kuin yleiskieli. Lukijakunta on laajin. Vaativan tason selkokieli on tarkoitettu lukijoille, joiden lukemisen vaikeudet ovat melko lieviä ja jotka saattavat osin käyttää yleiskielisiä tekstejä. (Leskelä 2019, 160.)

Selkokielen vaikeustasoista ei ole vielä tehty laajempaa tutkimusta. Suurimmassa osassa selko-teksteistä vaikeustasoa ei ole vielä erikseen määritelty. Vaikeustasojen määrittely todennäköisesti kokemuksen ja tutkimustiedon myötä kehittyy edelleen tulevana vuosina. Selkolukijalle on hankalaa, kun hän ei voi olla varma, ymmärtääkö selkokirjan tekstiä, kun tekstin vaikeustasoa ei ole määritelty. Vaikka selkokirjassa onkin selkotunnus, kirjan teksti voi silti olla lukijalle liian vaikeaa, mikä taas laskee selkolukijan lukumotivaatiota entisestään. Jos taas materiaali on lukijalle liian helppoa, hän voi turhautua ja kokea itsensä lukijana aliarvioiduksi.

Myös selkokielen kehittämisen kannalta selkokielen monenkirjavuus on hankalaa. Kun yksi taho määrittelee selkokielen kaikkein helpoimmalle tasolle, jota käytetään hyvin heikkojen lukijoiden tukena, toinen katsoo sen olevan jotakin yleiskieltä hiukan yksinkertaisempaa ja soveltuvan niille, jotka eivät jaksakaan lukea pitkiä tekstejä. Helppoa selkokieltä kannattava on sitä mieltä, että kielen sävyistä ja tekstin tyyliseikoista ei pitäisi selkokielessä välittää, vaan keskittyä vain ymmärrettävyyteen. Vaativaa selkokieltä kannattava taas voi pitää helppoja selkoaineistoja käyttökelvottomina, sillä ne vaikuttavat lapsellisilta ja tylsiltä. Leskelä kertoo kirjassaan, että Suomeen ollaan luomassa selkokielen tasojärjestelmää, joka auttaa selkoaineistojen tekijöitä tekemään tietoisia valintoja kielen vaikeustason suhteen. Toisaalta tekstin luettavuuteen ja ymmärrettävyyteen vaikuttaa hyvin moni asia. Jos määritellään ehdottomia sääntöjä, selkojulkaisujen määrä voi Leskelän mukaan vähentyä ja julkaisujen monipuolisuus kärsiä, jos tekijät kokevat, että annetut säännöt ovat liian tiukat tietyn tekstilajin tai julkaisutyypin toteuttamiseen. (Leskelä 2019, 160–161.)

3 LAKI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ JA KOTOUTUMISKOULUTUS

Kotoutumislain tavoitteena on parantaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia toimia täysipainoisesti suomalaisessa yhteiskunnassa ja helpottaa Suomeen kotoutumista. Lain tarkoittamiin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen opetus, yhteiskunta- ja kulttuuritietous sekä työllistymis- ja opiskelumahdollisuuksista tiedottaminen. Nämä kotoutumista edistävät toimenpiteet ovat erityisen tärkeitä esimerkiksi Suomeen muuton alkuvaiheessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020a, viitattu 10.5.2020.)

Lain tavoitteena on, että kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen avulla maahanmuuttajat pääsisivät tasavertaiseen asemaan muun väestön kanssa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että maahanmuuttajilla on yhteiskunnassa samat oikeudet ja velvollisuudet suomalaisten kanssa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020a, viitattu 10.5.2020.)

Kotoutumislain avulla pyritään edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Tavoitteena on, että laissa säädetyt kotoutumista helpottavat toimenpiteet tukevat maahanmuuttajien osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä kaksisuuntaista kotoutumista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020a, viitattu 10.5.2020.)

Kotoutumislakia sovelletaan henkilöihin, joilla on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Lakia sovelletaan myös EU:n ja Pohjoismaiden kansalaisiin sekä heidän perheenjäseniinsä. Lakia ei kuitenkaan sovelleta, mikäli henkilöllä on jo Suomen kansalaisuus. Myös tilapäisesti maahan muuttavat henkilöt, kuten opiskelijat ja tilapäisen oleskeluluvan työn perusteella saaneet voivat osallistua kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020a, viitattu 10.5.2020.)

Kotoutumiskoulutus on tarkoitettu aikuisille maahanmuuttajille. Koulutuksen tavoitteena on kotoutumisen edistäminen muun muassa kulttuurisia ja yhteiskunnallisia valmiuksia parantamalla. Kotoutumiskoulutuksen jälkeen voi siirtyä tarvittaessa jatkokoulutukseen tai avoimille työmarkkinoille. Kotoutumiskoulutus voi koostua myös omaehtoisista opinnoista. Omaehtoinen opiskelu on opiskelua esimerkiksi lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020b, viitattu 10.5.2020.)

Aikuisen maahanmuuttajan kotoutumiskoulutuksen sisältö ja laajuus räätälöidään yksilöllisesti. Koulutuksen laajuus on korkeintaan 60 opintoviikkoa. Yksi opintoviikko vastaa opiskelijan noin 35 tunnin työpanosta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020b, viitattu 10.5.2020.)

Kotoutumiskoulutuksen opinnoista noin puolet koostuu suomen tai ruotsin kielen ja viestintätaitojen opinnoista. Tarvittaessa opiskellaan ensin luku- ja kirjoitustaitoa. Lisäksi koulutus sisältää kulttuuri-, yhteiskunta- ja työelämä tietoutta. Tarvittaessa kotoutumiskoulutus voi sisältää myös aiemman osaamisen tunnistamista ja uraohjausta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020b, viitattu 10.5.2020.)

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelijat saavuttavat sellaisen suomen tai ruotsin kielitaidon, jolla he selviävät arkielämässä, opiskelussa ja työssä. Toimivalla peruskielitaidolla tarkoitetaan taitotasoa B1.1. Alla olevassa taulukossa on kerrottu, mitä opiskelijan on tuolla kielitaitotasolla osattava. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020c, viitattu 10.5.2020.)

Ote kielitasojen yleiskuvauksesta

TASO	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B 1.1	Ymmärtää selkeää yleiskielistä puhetta ja kerrontaa yleisistä aiheista	Selviää tavallisimmista arkielämän puhetilanteista ja epävirallisista keskusteluista	Pystyy ymmärtämään pääajatuksen ja tärkeimmät yksityiskohdat muutaman sivun mittaisista käytännönläheisistä teksteistä	Osa kirjoittaa lyhyen ja yhtenäisen tekstin ja välittää kirjallisesti tietoa yleisistä aiheista

KUVA 1. Opetushallitus: Aikuisen maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012, s. 53.

Kotoutumiskoulutuksessa on mukana myös viestintätaitojen osio, sillä opiskelijan on tärkeää oppia selviytymään erilaisista vuorovaikutustilanteista suomen tai ruotsin kielellä. Uutta kieltä opiskellaan lisäksi monipuolisten aiheiden sekä sellaisten sisältöjen avulla, joista käy ilmi, miten kieltä missäkin tilanteessa käytetään. Kielen opiskelun edetessä sanasto hiljalleen karttuu ja kielitaito kehittyy. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020c, viitattu 10.5.2020.)

Koska maahanmuuttajien koulutustarpeet ovat yksilöllisiä, myös saavutettavan kielitaidon tavoitetaso saattaa vaihdella esimerkiksi opiskelijan urasuunnitelmien tai työllistymisen vuoksi, mikä voi tapahtua jo ennen toimivan peruskielitaidon omaksumista. Vaadittavan kielitaidon tasoa voidaan

madaltaa myös silloin, jos kielen oppiminen on huomattavasti vaikeampaa iän, sairauden, vammaan tai luku- ja kirjoitustaidottomuuden vuoksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020c, viitattu 10.5.2020.)

4 SELKOKIRJALLISUUDEN KÄYTTÖ SUOMI TOISENA KIELENÄ - OPETUKSESSA

Suomessa asui vuoden 2018 lopussa 392 000 henkilöä, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame. Prosentteina vieraskielisten määrä oli tuolloin 7,1 % Suomen väkiluvusta. Vieraskielisten määrä Suomessa kasvoi edellisvuoteen verrattuna 18 500 henkilöllä, eli noin 5 prosentilla. (Tilastokeskus 2019, viitattu 14.4.2019.)

Pirjo Mikkonen toteaa artikkelissaan (2007, 160–170), että parhaiten suomea toisena kielenä opiskeleva maahanmuuttaja oppii suomalaisen elämäntyylin, ajattelutavat ja arjen käytännöt lukemalla suomalaisesta elämästä kertovaa kirjallisuutta. Elämyksiä tarjoavan kirjallisuuden kautta suomalainen kulttuuritietous siirtyy maahanmuuttajille varmasti tehokkaammin ja pysyvämmin kuin pelkkiä tietotekstejä lukemalla.

Selkokirjoina tai selkosovelluksina on ilmestynyt esimerkiksi dekkareita, seikkailuja, huumoria, vitsejä ja monia suosittuja romaaneja, kuten Raija Orasen Ruusun aika ja Arto Paasilinnan Isoisää etsimässä. Myös suomalaista kansalliskirjallisuutta, kuten Aleksis Kiven Seitsemän veljestä ja Kalevala ja on mukautettu selkokielelle. Maailmankirjallisuudesta selkokirjoina on ilmestynyt muun muassa Daniel Defoen Robinson Crusoe ja Alexander Dumas´n Kolme muskettisoturia. Mikkosen mukaan luettavan selkokirjallisuuden valinnassa on tärkeää huomioida opiskelijoiden ikätaso, ettei esimerkiksi suomea toisena kielenä opiskelevien nuorten tarvitse lukea liian lapsellisia aiheita sisältäviä kirjoja. Selkokirjavalikoimaa kyllä riittää, sillä selkokirjoja julkaisevat nykyään monet kustantajat ja uusia selkokirjoja ilmestyy useita joka vuosi. (Mikkonen 2007, 160–170.)

Mikkonen ohjeistaa, että maahanmuuttajanuorille luettavaksi tarkoitettu suomenkielinen selkokirjallisuus pitäisi valita siten, että kirjojen aiheet kiinnostavat nuoria ja tukevat heidän henkistä kypsymistään. Henkisen kypsymisen tukeminen ja aiheiden kiinnostavuus ovat muutenkin hyvän kirjallisuuden tunnusmerkkejä. Kirjan kieli ei saa olla sellaista, että se haittaa lukemista ja kirjan tapahtumiin eläytymistä. Puhekieli voi sopia vähäisessä määrin esimerkiksi nuorten välisiin repliikkeihin, mutta koko tekstin kattavana tyylilajina se saattaa hankaloittaa tekstin ymmärtämistä. Uuden kielen perustana on kuitenkin yleensä yleiskieli. Luetusta kirjallisuudesta kielenoppija saa hyviä kielenkäytön malleja. (Mikkonen 2007, 165–166.)

Hyvä selkokirja näyttää aivan tavalliselta kirjalta. Teksti voi olla tavallista suurempaa ja kirjainten pitää olla selkeästi tunnistettavissa. Kirjassa saisi olla kuvia, mutta maahanmuuttajat eivät Mikkosen mukaan välttämättä tarvitse selkokuvia. Ellei kyse ole oppimateriaalista, kirjan kuvat voivat olla samanlaisia kuin aikuisten ja lasten kirjallisuudessa muutenkin, eli taiteellisia ja tunnelmallisia elämyskuvia (Mikkonen 2007, 164–166.)

Mikkosen mukaan (2007, 164–166) parhaat selkokirjat ovat kertomuksia. Selkokirjojen pitäisi olla helposti tulkittavia. Yleensä lauseet pyritään tekemään helposti ymmärrettäviksi, mutta niiden lisäksi pitäisi muistaa säilyttää tekstin johdonmukaisuus ja koheesio, jotka vaikuttavat myös paljon selkotekstin ymmärrettävyyteen. Selkokirjan juonen ei pitäisi olla liian monimutkainen, vaan tarinan pitäisi edetä johdonmukaisesti ilman ajallisia hyppäyksiä tai aukkoja. Mahdolliset takaumat on kerrottava lukijalle selvästi. Jos lukijan kielitaito on vielä sillä tasolla, jolla luettu teksti ymmärretään vain lauseiden tasolla, voivat tekstin syvemmät asiayhteydet ja piilomerkitykset jäädä ymmärtämättä. Niitäkin voi toki olla, mutta mielekkään kokonaisuuden täytyy syntyä myös pintatason kielitaidolla, jotta lukija ei turhaudu selkokirjaa lukiessaan. Selkokirjassa käytetyn sanaston pitäisi olla sellaista, että tekstin ymmärtämisen kannalta olennaiset sanat löytyvät sanakirjasta. Hyvässä selkokielessä on sävyä ja vaihtelua. Selkokirjaa lukemalla voi oppia, että yhdellä sanalla saattaa olla monia eri merkityksiä.

Mikkonen (2007, 164–166) toteaa, että selkokielisten tekstien kirjoitusohjeissa on usein kehoitettu välttämään adjektiiveja ja adverbeja, koska ne ovat abstrakteja ja ehkä siten hankalasti käsitettäviä. Kuvailevaa ja elämyksellistä tekstiä on kuitenkin hankala kirjoittaa ilman adjektiiveja. Selkotekstin adjektiivit voivat helpottaa tekstin ymmärtämistä ja syventää lukukokemusta. Adverbit auttavat hahmottamaan asioiden suhteita. Lukukokemuksen ja tekstinymmärtämisen syventäminen on kuitenkin erittäin tärkeää kielitaidon kehittymisen kannalta.

Suomea toisena kielenä opiskelevalle maahanmuuttajalle selkokirjallisuus on yleensä vain väli-vaihe, ennen kuin hän siirtyy lukemaan tavallista kirjallisuutta. Selkokirjallisuuden avulla maahanmuuttaja saa onnistuneita lukukokemuksia ja itseluottamusta huomattessaan suomen kielen taitonsa kehittyvän. Selkokirjojen avulla voi kokea onnistumisen iloa ja saada kokemuksia siitä, että on pystynyt lukemaan kirjan vieraalla kielellä, ymmärtänyt kirjan juonen ja ehkä myös nauttinut lukemastaan. Jos suomen kielen opiskelu on aivan alussa, samanlaista onnistumisen kokemusta on vaikea saada tavallista kirjallisuutta lukemalla. Selkokirjat voivat avata maahanmuuttajille tien

kirjallisuuden pariin ja ruokkia mielikuvitusta, vaikkei selkokirjojen lukeminen välttämättä johtaisikaan taitoon analysoida kirjallisuutta syvällisesti (Mikkonen 2007, 169.)

Mikkonen toteaa (2007, 169–170), että nuorten ja aikuisten maahanmuuttajien kielenopiskelussa haasteena on usein se, että uuden kielen perustaidot saattavat jäädä heikoiksi, kun siirrytään opiskelemaan ylemmälle kielitaitotasolle. Hyvää kielitaitoa ei pääse syntymään ylemmälläkään tasolla, jos kielitaidon perusta alussa jää heikoksi. Mikkosen mukaan selkokirjat auttavat laajentamaan sanavarastoa, oppimaan kielen rakenteita ja lauseiden muodostamista, jotta pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan suomen kielellä.

5 KIRJALLISUUDEN OPETUS OSANA LUKION SUOMI TOISENA KIELENÄ - OPETUSTA

Maahanmuuttajat tulevat Suomeen monista eri kulttuureista. Marjo Melan mukaan (2007, 171–176) esimerkiksi somalien kulttuurissa kertomukset ja runot ovat säilyneet suullisesti, kun taas venäläinen kulttuuri on paljolti kirjallista. Kulttuurien erilaisuus vaikuttaa siihen, kuinka tottuneita oppilaat ovat lukemaan ja kirjoittamaan. Lukutaidon oppiminen ja lukeminen ylipäätään on eri kielissä erilaista. Vieraan kielen taidon on oltava tietyllä tasolla, kunnes oppilaan oman äidinkielen lukustrategioita voi käyttää vieraalla kielellä lukemiseen. Lukeminen voi olla joko elämäslukemista tai asialukemista. Lukiossa kysymys on usein asialukemisesta myös kaunokirjallisuuden kohdalla, eli lukijan pitää pystyä ymmärtämään lukemansa, ja että valmiudet luetunymmärtämiseen ovat olemassa. Ymmärtävä lukutaito riippuu sanavaraston laajuudesta, sanamuodostuskeinojen hallinnasta ja tottumuksesta lukemiseen. Vaikka Suomi toisena kielenä –ylioppilaskokeessa ei vaaditakaan kovin syvällisiä kirjallisuusanalyysyjä, on oppilaan silti osattava eritellä kirjallisuusaiheista tekstiä jollain tavalla. Myös jatko-opinnoista selviytymisen kannalta maahanmuuttajaoppilaiden ymmärtävän ja erittelevän lukutaidon on oltava riittävän hyvällä tasolla.

Vaikka kirjallisuuden lukeminen vieraalla kielellä on erittäin haastavaa, sanavaraston karttumisen ohella suomalaisen kaunokirjallisuuden lukeminen auttaa toisesta kulttuurista tulevaa oppilasta saamaan käsityksen siitä, millaista on suomalainen kulttuuri. Jotta voisi ymmärtää suomalaista kulttuuria, pitää lukea suomalaista kaunokirjallisuutta ja jotta voisi ymmärtää suomalaista kirjallisuutta, pitää tuntea suomalaista kulttuuria. Melan mukaan S2-opetuksen tunneilla on luettu tekstinäytteitä esimerkiksi Aleksis Kiven, Minna Canthin, Juhani Ahon ja Leena Lehtolaisen teoksista. Mahdolliset kirjallisuusteksteihin liittyvät kirjalliset ja kulttuuriset epäselvyydet ratkotaan tunneilla yhdessä opettajan kanssa. Kirjallisuustekstejä lukiessaan oppilas saa käsityksen siitä, mitä on kirjakieli. Melan mukaan ongelma on se, että oppilaat pyrkivät käyttämään puhekieltä myös kirjoittaessaan, koska heille ei ole ehtinyt muodostua suomen kirjakielen rekisteriä. (Mela 2007, 171–176.)

6 MAAHANMUUTTAJIEN PALVELUT OULUN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Oulun kaupunginkirjasto. Oulun alueella on pääkirjaston lisäksi kaikkiaan 23 kirjastoa. Oulun kaupunginkirjasto kuuluu OUTI- kirjastoihin. Muita OUTI- kirjastoja ovat Hailuodon, Iin, Kempeleen, Kuusamon, Limingan, Lumijoen, Muhoksen, Pudasjärven, Pyhäjoen, Raahen, Siikajoen, Taivalkosken, Tyrnävän, Utajärven ja Vaalan kirjastot. Kaikilla OUTI- kirjastoilla on sama kirjastokortti, jolla voi lainata minkä tahansa OUTI-kirjaston aineistoa. Aineiston voi myös palauttaa mihin tahansa OUTI-kirjastoon. Lisäksi Oulussa liikennöi kolme kirjastoautoa Teuvo, Onneli ja Akseli. Akseli on Oulun kaupunginkirjaston ja Iin kunnankirjaston yhteiskäytössä. Osa Oulun kaupungin kirjastoista toimii myös omatoimikirjastoina, joissa voi käydä aukioloaikojen ulkopuolella. Omatoimikirjastojen käyttö onnistuu kirjastokortilla ja kortin PIN- koodilla. Alle 16- vuotiaat asiakkaat voivat käyttää omatoimikirjastoa kirjaston asiakasrekisteriin merkityn huoltajan luvalla (Outi-kirjastot 2019, viitattu 7.3.2019.)

Oulun kaupunginkirjaston maahanmuuttajille suunnatuilla sivuilla kerrotaan lyhyesti ja selkeästi, miten kirjastoa käytetään ja mitä kirjastossa voi tehdä. Kirjaston käyttöohjeita on saatavilla monella eri kielellä, samoin videoita aineiston lainaamisesta ja palauttamisesta on tehty suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi ja arabiaksi. Lisäksi kirjaston verkkosivuilla on linkit Monikieliseen kirjastoon sekä Kirjastokaistan tekemään videoon, jossa esitellään kirjaston käyttöä maahanmuuttajille selkosuomeksi.

Oulun alueen kirjastot tekevät tiivistä yhteistyötä myös oppilaitosten kanssa. Kirjastoreitti-sivusto on luotu muun muassa kirjaston, peruskoulujen ja lukioiden yhteistyötä varten. Sivustolla on monenlaisia materiaaleja oppilaiden luku- ja tiedonhallintataitojen kehittämiseksi sekä monikielisille ryhmille suunnattuja materiaaleja ja tietoa kirjastopalveluista. Kirjastoreitti-sivuston lisäksi oppilaitosyhteistyöhön kuuluvat kirjastopalvelujen esittelyt oppilasryhmille. (Oulun kaupunki 2020.) Pääkirjaston lisäksi myös oppilaitosten lähellä olevat lähikirjastot esittelevät kirjastopalveluja myös aikuisten maahanmuuttajien ryhmille. Esittelyt räätälöidään aina kunkin ryhmän tarpeiden mukaan. (Loukusa-Ahonen 2020, sähköpostiviesti 11.12.2020.)

Kirjastossa järjestetään myös erilaisia tapahtumia. Tällä hetkellä Oulun kaupunginkirjastossa on joka torstai SPR:n järjestämä Kielikahvila, jossa opitaan ja opetetaan suomen kieltä. Lisäksi pääkirjaston satusopessa on keskiviikkoisin kansainvälinen lasten ja vanhempien kerho, International Parent & Baby Club. (Oulun kaupunki 2019. Viitattu 7.3.2019.)

Vuosina 2016–2017 Oulun kaupunginkirjastossa oli käynnissä Kirjasto kotouttamisen tukenahanke, jonka aikana maahanmuuttajien kirjastopalveluja uudistettiin ja selkeytettiin. Kirjaston työntekijöille järjestettiin maahanmuuttajien kirjastopalveluihin liittyvää koulutusta. Hankkeen aikana monikulttuuristen tapahtumien määrä lisääntyi. Kirjaston monikulttuurista yhteistyöverkostoa kasvatettiin ja luotiin uusia yhteistyön muotoja eri toimijoiden välille. Hankeraportin mukaan Oulun kaupunginkirjasto on mukana myös Oulun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelmassa vuosina 2018–2021. Tarkoitus on sinä aikana lisätä kirjaston monikulttuuristen tapahtumien määrää, kehittää maahanmuuttajia palvelevaa kokoelmatyötä sekä laajentaa kirjaston monikulttuurista yhteistyötä erityisesti Monikulttuurikeskus Villa Victorin kanssa. (Laakso 2017, 16, viitattu 30.4.2019.)

7 HAASTATTELUJEN TULOKSET

Haastattelin työtäni varten yhtä Oulun aikuislukion suomi toisena kielenä- opettajaa ja kahta Oulun ammattikorkeakoulun suomi toisena kielenä -opettajaa. Haastattelumenetelmänä oli pääasiassa sähköpostihaastattelu. Yhden haastateltavan kanssa tein verkkohaastattelun. Lähetin kaikille haastateltaville myös laatimani listan selkokirjavinkeistä ja pyysin antamaan kirjavinkeistä palautetta ja kehitysehdotuksia. Erityisesti minua kiinnostivat S2-opettajien arviot vinkkilistan kirjojen vaikeusasteista, vinkkien kielellisestä selkeydestä sekä aiheiden sopivuudesta kohderyhmälle esimerkiksi erilaiset kulttuuritaustat huomioiden. Lisäksi lähetin laatimani selkokirjavinkit sähköpostitse myös Oulun kaupunginkirjastoon, josta sainkin erittäin hyviä kehitysehdotuksia laatimiini selkokirjavinkeihin liittyen.

Kysyin haastatteluissa aikuislukion ja ammattikorkeakoulun S2- opettajilta seuraavia asioita:

1. Mikä on lukion /ammattikorkeakoulun suomi toisena kielenä -opiskelijoiden suomen kielen osaamisen taso alussa? Entä suomen kielen opiskelun jälkeen?
2. Ovatko kaikki opiskelijat samalla suomen kielen taitotasolla, vai vaihteleeko taso ryhmien sisällä paljon? Miten erilaiset taitotasot huomioidaan opetuksessa?
3. Oletko käyttänyt selkokirjoja tai muita selkomateriaaleja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden suomen kielen opetuksen tukena?
4. Mitä asioita mielestäsi pitäisi huomioida valitessa selkokirjoja suomen kielen opiskelun tueksi? (esim. aiheet, vaikeustaso jne.)
5. Onko suomalaisessa kirjallisuudessa mielestäsi olemassa sellaisia aiheita, jotka voivat olla maahanmuuttajaopiskelijoille vaikeita esimerkiksi eri kulttuuritaustojen vuoksi? Onko aiheita, joiden käsittelyä pitää välttää tai harkita erityisen tarkkaan? Mitkä mahdollisesti ovat tällaisia aiheita?
6. Mitkä asiat vaikuttavat suomi toisena kielenä -kurssin oppi- ja oheismateriaalien valintaan?

7.1 Suomi toisena kielenä -opetus ja selkokirjallisuuden käyttö Oulun aikuislukiossa

Oulun aikuislukion suomi toisena kielenä -opiskelijoiden suomen kielen osaaminen on yleensä tasolla B1, mutta opiskelijoiden suomen kielen lähtötaso vaihtelee jonkin verran vuosittain. Opiskelijoiden suomen kielen taito vaihtelee yksilöllisesti myös lukion kurssien jälkeen. Kaikki saman kurssin opiskelijat eivät ole samalla tasolla, koska osa opiskelijoista on asunut Suomessa mahdollisesti ihan lapsesta asti ja osa on tullut Suomeen muutama vuosi ennen lukio-opintojensa aloittamista. Ryhmät ovat tähän asti olleet suhteellisen pieniä, joten opiskelijoita voi opastaa melko yksilöllisesti ja sillä tavalla ottaa huomioon tasoerot. Myös esimerkiksi kirjallisuuden kursseilla opiskelijat saavat valita luettavat tekstit annetusta luettelosta, joten he voivat valikoida omaan kielitasoonsa sopivaa luettavaa. (Karsikas, sähköpostihaastattelu 5.6.2020.)

Aikuislukion S2 -opettaja kertoi käyttäneensä selkokirjoja *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* -kursilla (kurssi 3), jolla luetaan kokonaisteos. Hän kertoo tehneensä ryhmänsä opiskelijoille luettelon selkomukautuksina saatavilla olevasta suomalaisesta kirjallisuudesta, josta opiskelijat ovat voineet itse valita luettavan teoksen. He ovat voineet halutessaan lukea osan mukauttamattomasta versiosta rinnakkain selkoversion kanssa tai pelkän mukauttamattoman version, mutta useimmat valitsivat vielä 3. kurssilla selkokirjan. Lukion alkupuolella S2 -oppilaat ovat kuunnelleet jonkin verran Selkouutisia kuuntelutehtävinä. Aikuislukion S2 -opettaja mainitsi, että voisi käyttää enemmänkin selkotekstejä opetuksen tukena ainakin lukion suomi toisena kielenä -opetuksen ensimmäisillä kursseilla. (Karsikas, sähköpostihaastattelu 5.6.2020.)

Selkotekstien valintaan vaikuttaa kulloisenkin kurssin aihepiiri. Esimerkiksi kurssilla 2 *Kieli, kulttuuri ja identiteetti* voisi olla kulttuuria ja kieltä käsittelevää selkokirjallisuutta. Lukion S2-kurssien kirjallisuuden opetuksessa (esimerkiksi edellä mainitulla 3. kurssilla) on tarkoitus perehtyä suomalaiseen kirjallisuuteen. Sen vuoksi ainakin näillä käytettävien selkokirjojen tulisi olla suomalaista kaunokirjallisuutta. Käytännössä lukion ensimmäisillä S2- kursseilla on tarpeen huomioida myös kirjojen vaikeustaso, mutta vaikeustasoltaan helpoimpia selkokirjoja ei välttämättä silloinkaan kannata tarjota, koska on tarkoitus tottua lukemaan vaikeustasoltaan monenlaisia tekstejä. Karsikkaan mukaan suomalaisessa kirjallisuudessa on varmasti aiheita, jotka voivat olla maahanmuuttajaopiskelijoille vaikeita eri kulttuuritaustojen vuoksi. Aiheet, jotka koetaan vaikeiksi, vaihtelevat sen mukaan, mistä kulttuurista opiskelija tulee. Uskontoon liittyviä aiheita tulisi hänen mukaansa käsitellä varovaisesti. (Sähköpostihaastattelu 5.6.2020.)

Kaiken kaikkiaan oppi- ja oheismateriaalien valintaan vaikuttavat opetussuunnitelma ja käytettävissä oleva aika. Myös esimerkiksi lukion kurssien alkupäässä voi jonkin verran käyttää kieleltään helpotettuja tekstejä eli siis selkotekstejä. Niiden lisäksi pitää kuitenkin käyttää alusta alkaen myös yleiskielisiä tekstejä, koska useimmilla on tavoitteena osallistua S2-ylioppilaskokeeseen, jonka tekstit ovat tavallisia asia- ja kaunokirjallisia tekstejä. (Karsikas, sähköpostihaastattelu 5.6.2020.)

7.2 Suomi toisena kielenä -opetus ja selkokirjallisuuden käyttö Oulun ammattikorkeakoulussa

Oulun ammattikorkeakoulun suomi toisena kielenä- opettajat arvioivat, että maahanmuuttajaopiskelijoiden kielitaito on tasojen A1–B2 välillä, kun kielitaitoa arvioidaan yleisten kielitutkintojen ja eurooppalaisen kielitaidon arvioinnin viitekehyksen taitotasojen mukaan. Toinen haastatelluista S2-opettajista mainitsi, että maahanmuuttajaopiskelijoiden kielitaitoa ja sen kehittymistä on hankalaa arvioida, sillä sitä ei hänen tietojensa mukaan testata opiskelupaikkaa hakiessa eikä opintojen päättyessä. (Tuhkanen, sähköpostihaastattelu 12.6.2019 ja Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.)

Degree Program in International Business -koulutusohjelman opintoihin kuuluu suomen kielen opintoja yhteensä 16 opintopisteen verran, alkeista lähtien. Lisäksi maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa on tarjolla myös suomen kielen perustason kertauskurssi. Tämän kurssin opiskelijoiden kielitaito on jo A2–B1 välillä, sillä he ovat asuneet Suomessa pidempään ja ovat ehtineet käydä jo vuoden mittaisen kotoutumiskoulutuksenkin. Yleensä nämä opiskelijat ovat jo aiemmassa kotimaassaan opiskelleet jonkin tutkinnon. (Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.)

Haastattelujen vastauksissa tuli ilmi, että suomen kielen opintojaksoilla lähiopetusta on alle 100 tuntia, sillä lähiopetuksen määrää Oulun ammattikorkeakoulussa on vähennetty paljon viime vuosien aikana. Lähiopetuksen määrä suomen kielen opintojaksoilla koettiin melko vähäiseksi, erityisesti niillä opintojaksoilla, joilla opiskellaan suomen kielen alkeita. (Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.)

Opiskelijoiden kielitaito voi vaihdella merkittävästi jopa ryhmien sisällä. Tähän vaikuttaa oppimismotivaatio ja se, että osa maahanmuuttajaopiskelijoista on asunut jo pidempään Suomessa ja he osaavat suomea ehkä jo alkeita enemmän. Opetuksessa eri taitotasot voidaan huomioida siten, että suomen kielen opinnoissa pidemmälle ehtineet opiskelijat saattavat toimia apuopettajina.

Opettaja voi huomioida erilaiset taitotasot myös yhdistämällä eri kielitaidon tasolla olevia opiskelijoita samaan ryhmään. (Poutiainen, haastattelu 9.9.2019 ja Tuhkanen, sähköpostihaastattelu 12.6.2019.)

Suomen kielen opinnoissa pidemmälle ehtineet opiskelijat tekevät enemmän ja vaikeampia tehtäviä, kun vasta-alkajat tekevät opettajan palautteen perusteella tietyn määrän helpompia tehtäviä. Opettaja voi tehdä samasta aiheesta eritasoisia tehtäviä, joita opiskelijat tekevät oman kielitaitonsa mukaan. (Tuhkanen, sähköpostihaastattelu 12.6.2019.) Koska opiskelijoiden kielitaito vaihtelee paljon, on olemassa erilaisia tukevia hankkeita, joissa voidaan antaa yksilöllistä tukea kielen opiskeluun. Haastattelun aikaan oli käynnissä hanke nimeltä Opin portailta työelämään, jossa nimenomaan oli tavoitteena auttaa opiskelijoita suomen kielen opinnoissa eteenpäin, syventää suomen osaamista ja hankkia työnhakutaitoja varsinaisen tutkinnon jälkeen. (Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.)

Suomi toisena kielenä -opettajat kertoivat käyttävänsä suomen kielen opettamisen tukena Ylen tuottamia Selkouutisia ja Internetin selkokielisiä sivustoja. Suomen kielen opettamiseen tarkoitettut S2-oppikirjat on jo lähtökohtaisesti suunniteltu tiettyjen suomen kielen taitotasojen mukaan. Opetukseen valmistellut PowerPoint-esitykset sekä muut oppimateriaalit ja suullinen opetus toteutetaan selkokielisesti. Selkokielistä tieto- tai kaunokirjallisuutta ei ole kumpikaan heistä opintojaksoillaan vielä käyttänyt, sillä opiskelijoiden suomen kielen taito ei ainakaan alussa riitä välttämättä selkokirjankaan lukemiseen. Lisäksi sisällöltään runsaille ja tuntimäärältään tiiviille opintojaksoille ei enää välttämättä kirjan lukeminen mahdu. Haastatelluista opettajista toinen kertoi, että suomen kielen alkeita opettaessa kirjallisuus on mallia Aku Ankka tai Tatu ja Patu, koska alussa opiskelijoiden kielitaito ei vielä muuhun riitä. Esille tuli myös se, että selkokirjojen vaikeusasteita ei ole aiemmin juuri määritelty, joten opiskelijoiden kielitaitoon sopivaa luettavaa on hankala löytää, varsinkin, jos ei itse ehdi kunnolla perehtyä esimerkiksi kirjaston selkokirjavalikoimaan. (Poutiainen ja Tuhkanen, haastattelut 12.6.2019 ja 9.9.2019.)

Toinen S2-opettajista toi haastattelussa esille, että ammattikorkeakoulussa ammattiaineiden opettajat, jotka opettavat maahanmuuttajille esimerkiksi liiketaloutta, joutuvat työssään käyttämään eri tavoin selkomateriaaleja ja tarvitsevat ehkä toisella tavalla selkokielitaitoja kuin S2-opettaja. (Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.) Tässä työssä perehdyn vain selkokirjallisuuden käyt-

töön kielen oppimisen tukena, mutta ehkä yksi mahdollisista jatkotutkimusaiheista tulevaisuudessa voisi olla selkokirjallisuuden ja selkomateriaalien käyttö ammatillisten aineiden oppimisen tukena.

Mitä pitäisi huomioida, kun valitaan selkokirjoja suomen kielen opiskelun tueksi? Selkokirjojen aiheiden on hyvä tukea samoja päämääriä, joita on S2-opetuksen eri taitotasolle määritellyissä oppikirjoissa. Kielioppi liitetään S2-oppikirjoissa yleensä oppijalle tuttuihin arjen ympäristöihin ja tilanteisiin. Tässä selkokielineen tietokirjallisuus soveltuu lähtökohtaisesti helpommin opetuksen tukemiseen kuin vaikkapa vanhempi kaunokirjallisuus. Keskitason eli B-tason selkokirjat voisivat olla sopivaa oppimateriaalia suomen kielen opintojaksoilla. Toinen S2 -opettajista totesi, että hän voisi käyttää S2-opetuksessa esimerkiksi Minna Canthin tai Maria Jotunin selkokieliisiä teoksia, koska niissä käsitellään naisen asemaa, joka taas on erilainen joidenkin maahanmuuttajaryhmien lähtömaissa kuin Suomessa. Kirjallisuuden kautta on mahdollista tuoda esiin suomalaisille tärkeitä ja suomalaisia yhdistäviä arvoja, joihin tutustuminen auttaa maahanmuuttajaa kotoutumaan uuteen kotimaahansa. Nais- ja miesopiskelijat olisi hyvä saada keskustelemaan arvoista yhdessä esimerkiksi juuri kirjallisuuden kautta. (Tuhkanen, sähköpostihaastattelu 12.6.2019.)

Toinen ammattikorkeakoulun S2-opettaja kertoi kuulleensa muilta opettajilta, että esimerkiksi Venäjältä saapuneilla opiskelijoilla on ollut erilaisia näkemyksiä talvisodan syttymisestä kuin suomalaisilla on. Oulun ammattikorkeakoulun maahanmuuttajaopiskelijoista suurin osa on venäläisiä tai venäläistaustaisia, joten Suomi toisessa maailmansodassa on aihe, jonka käsittelyä on harkittava tarkkaan. Toinen haastatelluista S2-opettajista kertoo, että naisen asemasta on keskusteltu suomen kielen opintojaksolla vilkkaasti, samoin sukupuolten välisistä eroavaisuuksista ja niihin liittyvistä pohdintakysymyksistä on saatu oppitunneilla hyvää ja asiallista keskustelua aikaan (Tuhkanen, sähköpostihaastattelu 12.6.2019 ja Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.) Uskontoon ja seksiin liittyvät asiat koetaan S2-opettajien keskuudessa aiheiksi, joiden käsittelyä on vältettävä tai harkittava erityisen tarkkaan. Eräs haastatelluista opettajista mainitsi, että hän yrittää valita suomen kielen oppimateriaaliin neutraaleja aiheita, mutta maailmalla tapahtuu kaikenlaista ja jos hankalia aiheita sivutaan esimerkiksi Selkouutisissa, niin silloin voidaan opiskella uutiseen liittyvää sanastoa, mutta uutisen sisältöön tai arvoasetelmaan ei oteta kantaa. (Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.)

Haastatellut opettajat kertoivat, että suomi toisena kielenä -kurssin oppi- ja oheismateriaalien valintaan vaikuttavat suuresti oppimateriaaleihin tutustumiseen käytettävä aika, jota ammattikorkeakoulussa ei nykyisillä resursseilla juurikaan ole. Korkeakoulujen rahatilanteesta riippuu, voidaanko opiskelijoille tilata omaan käyttöön oppimateriaalia. Usein käytetään samoja oppimateriaaleja, joita on käytetty aiemmin esimerkiksi kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden suomi toisena kielenä -opetuksessa. (Tuhkanen, sähköpostihaastattelu 12.6.2019 ja Poutiainen, haastattelu 9.9.2019.)

8 SELKOKIRJAVINKKIEN LAATIMISEN VAIHEET

8.1 Valmistelu- ja tiedonhakuvaihe

Minulla ei ollut aiempaa kokemusta siitä, millaista on maahanmuuttajien suomen kielen opiskelu. Niinpä lainasin kirjastosta muutamia suomen kielen oppikirjoja, jotta pääsin tutustumaan siihen, mitä aihepiirejä kirjoissa käsitellään ja millaista sanastoa alussa opetellaan. Käytettävään sanastoon ja aihepiireihin tutustuminen oli tärkeää siksi, koska selkokielen periaatteisiin kuuluu, että selkokielisissä teksteissä käytetään lukijoille tuttuja sanoja ja aihepiirejä. Käytin opetettavaan sanastoon ja aihepiireihin tutustuessa apuna *Suomen mestari 1–2* sekä lukion Kipinä- *Suomea lukioon* -kirjoja. Selkokielen teoriaan tutustuessa ja opinnäytetyön tietopohjan luomisessa käytin Hannu *Vir-tasen Selkokielen käsikirjaa* sekä Leela Laura Leskelän kirjaa *Selkokieli - Saavutettavan kielen opas*.

Seuraavaksi tutustuin Oulun kaupunginkirjaston selkokirjavalikoimaan Outi-verkkokirjaston kautta. Hain aineistoa asiasanalla *selkokirjat* ja rajasin haun pelkästään suomenkielisiin aikuisten ja nuorten kirjoihin, sillä selkokirjavinkit oli tarkoitus laatia aikuisille maahanmuuttajille, joista osa opiskelee esimerkiksi Oulun aikuislukiossa tai Oulun ammattikorkeakoulussa.

8.2 Selkokirjallisuuden perehtyminen

Selkokirjoihin perehtyessäni huomasin, että Oulun kaupunginkirjaston selkokirjavalikoima on ilahduttavan monipuolinen. Lainasin selkokirjoja monipuolisesti eri aiheista, jotta selkokirjalistalta löytyisi mahdollisimman monipuolista luettavaa mahdollisimman monelle suomen kieltä opiskelevalle maahanmuuttaja-asiakkaalle.

Aikuisten selkokirjakokoelmasta löytyy selkokielelle mukautettuna esimerkiksi Minna Canthin, Juhani Ahon ja Aleksis Kiven teoksia sekä maailmankirjallisuuden klassikoita, kuten Daniel Defoen *Robinson Crusoe* ja Shakespearen *Romeo ja Julia*. Nykykirjallisuutta edustavat muun muassa Tuomas Kyrön *Mielensäpahoittaja* ja Miika Nousiainen *Juurihoito*, molemmat selkomukautuksina. Lisäksi huomasin, että useita Leena Lehtolaisen dekkareita on mukautettu selkokielelle. Lisäksi valitsin selkokirjavinkkeihin muutaman runokirjan, novelleja ja pakinoita. Lisäksi valitsin tietokirjoja,

joissa aiheina on esimerkiksi suomen historia ja sen merkkihenkilöt, suomalaiset ilmiöt ja erilaiset arjen askareet, harrastukset sekä turvallisuus.

Oulun kaupunginkirjaston selkokirjakokoelmaan perehtyminen vei pitkän aikaa, koska kokoelma osoittautui laajemmaksi kuin olin etukäteen arvioinut. Huomasin myös, että selkokirjojen vaikeustason määrittely on vaikeaa, sillä suurimmassa osassa selkokirjoja vaikeustasoa ei ollut määritetty. Jätin laatimistani selkokirjavinkeistä vaikeustason määrittelyt pois, koska selkokielen asiantuntemukseni ei vielä tällä hetkellä riitä kielen vaikeustasojen arviointiin. Lisäksi Selkokeskus vasta määrittelee selkokielen vaikeustasojen kriteereitä parhaillaan ja siksi uusien selkoaineistojen vaikeustasoja voidaan paremmin määritellä vasta myöhemmin.

8.3 Kirjavinkkien laatiminen

Selkokirjavinkkien laatiminen osoittautui haastavaksi tehtäväksi, sillä vaikeita rakenteita ja ilmauksia on syytä välttää sekä pyrkiä käyttämään selkokirjojen lukijoille tuttua sanastoa tai selittämään vieraat sanat ymmärrettävästi. Tässä hyödynsin esimerkiksi selkokielen teoriakirjoja ja pyysin kirjastolta palautetta selkokirjavinkkien selkeydestä ja niiden parantamisehdotuksia. Huomasin, että kirjojen vaikeusasteita ei ollut kirjoissa juurikaan määritetty. Ainoastaan Artemira- kustantamon julkaisemissa selkokirjoissa oli suuntaa antava vaikeustason määrittely valmiina. Aikuisten selkokirjoista suurin osa vaikuttaisi olevan vaikeustasoltaan vähintään keskitasoa, helppoja aikuisille tarkoitettuja selkokirjoja on yllättävän vähän. Selkokirjavinkkien kansikuvat on haettu kustantajien verkkosivuilta.

Koska Oulun kaupunginkirjaston selkokirjakokoelmaan tutustuminen vei jo hyvin paljon aikaa, ja suurimmasta osasta selkokirjoja puuttui vaikeusasteen määrittely, en luokitellut vinkkilistan selkokirjoja sittenkään vaikeusasteen mukaan, vaan luovuin lopulta ajatuksesta. Totesin, että selkokirjojen vaikeusasteiden määrittely vaatisi enemmän selkokielen ja selkokirjoittamisen asiantuntemusta, mitä opinnäytetyötä tehdessäni ehdin oppia. Vaikka olenkin oppinut paljon selkokirjoittamisen ja selkokielen periaatteista tätä työtä tehdessäni, minulla ei kuitenkaan ollut tämän työn tekemiseen niin paljon aikaa kuin selkokirjojen vaikeustason määrittelyssä olisi pitänyt olla. Päädyin lopulta kokoamaan kauno- ja tietokirjallisuuden selkokirjavinkit omiksi listoikseen ja listasin kirjat aakkosjärjestykseen kirjailijan mukaan.

8.4 Palautteen kerääminen selkokirjavinkeistä

Kun sain selkokirjavinkit valmiiksi, lähetin sähköpostitse kommenttiversiot Oulun kaupunginkirjastoon sekä aikuislukion ja Oulun ammattikorkeakoulun suomi toisena kielenä -opettajille ja pyysin heiltä palautetta esimerkiksi selkokirjavinkkien kielestä ja kirjojen sopivuudesta kohderyhmälle. Saamani palautteet ovat alla.

Oulun kaupunginkirjasto

Selkokirjavinkkien kieleen kannattaa kiinnittää vielä huomiota. Pitkiä virkkeitä kannattaa muokata lyhyemmiksi ja välttää vaikeita sanoja ja ilmauksia. Lauseenvastikkeita tai verbien partisippiimuotoja ja joitakin infinitiivimuotoja ei kannata selkotekstissä käyttää. Tekstin asettelu voisi olla myös selkokielen suositusten mukainen, eli että rivit eivät ole liian pitkiä ja että uusi virke aloitetaan pääosin aina uudelta riviltä.

Tekstien luokittelu eri vaikeustasoihin on hyvä idea, ja vaikeustasot kannattaa ehdottomasti jättää näkyviin. Kuvailut, esimerkiksi otsikoinnista tai kuvituksesta ovat myös hyödyllisiä etenkin opettajalle tai kirjaston henkilökunnalle, joka suosittelee asiakkaalle sopivaa lukemista. Kuvaukset olisi hyvä kuitenkin olla kaikista kirjoista.

Olet kiteyttänyt kirjojen sisällön hyvin, itsekin olen suurimman osan noista lukenut ja mielestäni osaat kertoa olennaisen idean teoksista. Vaikeustason määrittelykin on hyödyllinen, mutta niitä voisi kuvata tarkemmin esimerkiksi tietolaatikossa.

Suomi toisena kielenä -opettajat

Vinkkilistasi on todella kattava, ja siinä on monta sellaista teosta, joista en ollut tiennyt olevan selkoversiota. Omalla kolmoskurssin listallani on kuitenkin seuraavat teokset, joita sinun listallasi ei ole: Anna-Leena Härkösen Häräntappoase, Eppu Nuotion Peiton paikka ja Mika Waltarin Komisario Palmun erehdys.

En ottaisi listasta kirjoja pois, mutta mietin kirjojen esittämisjärjestystä: selkomukautukset voisivat olla omana listanaan ja alun perin selkokirjana kirjoitetut omanaan. Lisäksi suomalainen ja käännöskirjallisuus voisivat olla erillään.

Kirjavinkkien kieli on mielestäni tarpeeksi helposti ymmärrettävää. Bongasin muutamia sanoja, jotka voi olla vaikea ymmärtää. Näitä ovat esimerkiksi naiseus (naisen elämä) ja mu-rehtia (surra), mutta toisaalta kieltä ei pidäkään tehdä liian helpoksi, koska on tarkoitus oppia uutta.

Tarkoittavatko kirjallistalla olevien kirjojen vaikeusasteet A ja B Eurooppalaisen viitekehyyksen tasoja? Jos eivät, vaikeusasteet voisi määritellä niiden mukaan. Lukiossa vaikeusaste voisi olla silloin vähintään B1.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen. Luettelosi selkokirjoista innostaa harkitsemaan siinä mainittujen kirjojen käyttöä opetuksessa. Kirjavinkkisi ovat selkokieliä, ja silmäilyn pohjalta kirjat vaikuttavat sopivilta.

Esimerkiksi suomen kielen perusteiden kertauskurssilla selkokirjoja voitaisiin kokeilla lukea. Nämä Artemiran klassikot ovat hyviä, kun niissä on sanasto- ja kielioppiharjoituksia, ehkä voisin näitä sillä kurssilla kokeilla. Sen tyyppiset selkokirjat voisivat olla kivoja, joissa on maahanmuuttajien tarinoita.

8.5 Selkokirjalistan muokkaus saadun palautteen perusteella

Muokkasin selkokirjalistaa saadun palautteen perusteella. Lyhensin pitkiä virkkeitä ja pyrin aloittamaan jokaisen lauseen omalta riviltään selkokielen periaatteiden mukaisesti. Selkokielen näkökulmasta hankalat lauseenvastikkeet ja muut hankalat ilmaisut karsin pois ja muokkasin kieltä siten helpompaan suuntaan. Otin selkokirjalistasta ylimääräiset kuvailut otsikoinnista ja sisällöstä pois. Samoin päädyin ottamaan listalta pois vaikeustasojen määrittelyt, koska niitä ei ollut kaikissa teoksissa.

Erään palautteen mukaan selkomukautukset voisivat olla omana listanaan ja alun perin selkokirjana kirjoitetut omanaan. Lisäksi suomalainen ja käännöskirjallisuus voisivat olla erillään. Selkomukautusten ja selkokirjojen sekä suomalaisen ja käännöskirjallisuuden erottaminen omiksi listoikseen voisi olla hyvä idea, mutta jätän asian toimeksiantajan eli Oulun kaupunginkirjaston päätettäväksi. Lisäsin saamani palautteen perusteella selkokirjavinkkeihin vielä Anna-Leena Härkösen, Eppu Nuotion ja Mika Waltarin teoksista tehdyt selkomukautukset.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen oli opettavaista ja antoisaa. Olen tyytyväinen opinnäytetyöni onnistumiseen, vaikka monenlaisia haasteita työtä tehdessäni kohtasinkin. Työn edetessä opin valtavasti uusia asioita selkokielestä ja selkokirjallisuuden käytöstä aikuisten maahanmuuttajien suomi toisena kielenä -opetuksessa. Haastavinta työn teossa oli se, että suomi toisena kielenä -opetuksesta, selkokielestä tai selkokirjallisuudesta minulla ei ollut ollenkaan aiempaa kokemusta. Selkokielen teorian osalta aihe osoittautui hyvin laajaksi, joten jouduin pohtimaan, paljonko selkokielen teoriaa työssäni käsittelen.

Selkokielen teoriasta olisi saanut varmasti yksinäänkin aikaan hyvän opinnäytetyön, mutta koska aiheena oli selkokirjallisuuden käyttö aikuisten maahanmuuttajien S2- opetuksessa, ei selkokielen teorian osuutta ollut tarkoituksenmukaista laajentaa liikaa, vaan keskittyä siihen, mikä osa selkokielen teoriasta on työn aiheen huomioiden tarpeellista. Päädyin lopulta käsittelemään työssäni selkokieltä lähinnä sen vaikeusasteiden ja selkokielen mittarin kautta, sillä selkokielen mittari kertoo myös niistä selkokielen periaatteista, joita suomalaisissa selkoteksteissä käytetään.

Selkokieli ja -kirjallisuus oli erittäin kiinnostava ja haastava opinnäytetyön aihe. Koska minulla ei ollut työni aiheesta aiempaa kokemusta, työhön tarvittavan teorian opiskeluun meni paljon aikaa. Samoin aikaa kului runsaasti myös selkokirjallisuuteen tutustumiseen, sillä Oulun kaupunginkirjaston selkokirjakokoelma osoittautui hyvin laajaksi ja monipuoliseksi. Haastavaa oli myös se, että opinnäytetyöprosessi kesti pitkään ja sen aikana oli paljon keskeytyksiä monista eri syistä.

Kirjastot voivat hyödyntää laatimiani selkokirjavinkkejä monin tavoin. Kirjaston työntekijät voivat selkokirjavinkkien perusteella suositella maahanmuuttaja-asiakkailleen heidän tarpeisiinsa ja kielitaitonsa tasoon sopivaa luettavaa. Kun asiakas löytää kirjastosta itselleen sopivaa luettavaa, saa luettua kirjan loppuun ja ehkä nauttii lukemastaan, on todennäköistä, että hän jatkaa lukuharrastusta itsenäisesti. Selkokirjavinkkejä on tarkoitus julkaista myös kirjaston verkkosivuilla ja sosiaalisen median eri kanavissa, jolloin kirjaston selkokirjakokoelman näkyvyys ja tunnettuus sekä tietoisuus selkokirjallisuudesta lisääntyvät entisestään. Selkokirjavinkkien avulla kirjaston henkilökunta pääsee myös itse tutustumaan olemassa olevaan selkokirjallisuuteen ehkä monipuolisemmin ja nopeammin kuin se työn ohessa muuten olisi mahdollista. Koska selkokirjallisuudella on monia

kohderyhmiä, selkokirjavinkeistä hyötyvät maahanmuuttajien lisäksi myös muut kirjaston asiakkaat, joiden lukeminen tai luetun ymmärtäminen on esimerkiksi lukivaikeuden, jonkin vamman tai muistisairauden vuoksi vaikeaa.

Selkokirjavinkkejä voi käyttää myös maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen tukena lukiossa ja ammattikorkeakoulussa. Selkokirjavinkkejä voisi hyödyntää erityisesti lukion S2-, eli suomi toisena kielenä – opetuksen ensimmäisillä kursseilla, jolloin opiskelijoiden kielitaito ei vielä välttämättä riitä tavallisen kirjan lukemiseen. Myös Oulun ammattikorkeakoulussa selkokirjavinkkejä voisi opettajien käsityksen mukaan käyttää esimerkiksi suomen kielen perusteiden kertauskurssilla, jossa opiskelijoiden kielitaito on mahdollisesti jo selkokirjan lukemiseen vaadittavalla tasolla. Mahdollisia jatkotutkimusaiheita voisivat olla esimerkiksi selkokirjallisuuden tai selkoaineistoihin liittyvän kampanjan tai tapahtuman järjestäminen kirjastoon esimerkiksi yhdessä Selkokeskuksen kanssa. Kiinnostava tutkimusaihe voisi olla myös selkokirjallisuuden ja selkokielen käyttö ammatillisten opintojen tukena.

LÄHTEET

Karsikas, M. 2020. Suomi toisena kielenä- opettaja, Oulun aikuislukio. Sähköpostihaastattelu 5.6.2020. Tekijän hallussa.

Laakso J. 2017. Kirjasto kotouttamisen tukena: Hankeraportti 7/2017. Oulun kaupunginkirjasto. Viitattu 30.4.2019,

<https://www.ouka.fi/documents/78400/596635/Kirjasto+kotouttamisen+tukena.pdf/08dbbc1f-538a-4120-9892-260747820e90>.

Leskelä, L. 2019. Selkokieli – Saavutettavan kielen opas. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Loukusa-Ahonen, R. 2020. Informaatikko, Oulun kaupunginkirjasto. Sähköpostiviesti 11.12.2020.

Mikkonen P. 2007. Selkokirjojen avulla vahva pohja itsetunnolle ja kielitaidolle. Teoksessa M. Mela & P. Mikkonen (toim.) Suomi kakkonen ja kirjallisuuden opetus. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 160–170.

Mela, M. 2007. Kirjallisuuden opetus lukiossa suomea toisena kielenä opiskeleville. Teoksessa M. Mela & P. Mikkonen (toim.) Suomi kakkonen ja kirjallisuuden opetus. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 171–176.

Oulun kaupunki 2019. Kaupunginkirjasto. Viitattu 7.3.2019, <http://www.ouka.fi/oulu/kirjasto/tapahtumat>.

Oulun kaupunki 2020. Kirjastoreitti. Viitattu 11.12.2020, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti>.

Outi-kirjastot 2019. Outi-kirjastot. Viitattu 7.3.2019, <http://outi.finna.fi/Content/info>.

Papunet 2020. Mikä Papunet on? Papunetin tehtävät. Viitattu 17.11.2020, <https://papunet.net/yksikko/tehtavat/>.

Poutiainen, A. 2019. Suomi toisena kielenä -opettaja, Oulun ammattikorkeakoulu. Verkkohaastattelu 9.9.2019. Tekijän hallussa.

Selkokeskus 2020. Selkotunnus. Viitattu 5.6.2020, <http://selkokeskus.fi/selkokeskus/selkotunnus/>.

Tuhkanen, J. 2019. Suomi toisena kielenä -opettaja, Oulun ammattikorkeakoulu. Sähköpostihaastattelu 12.6.2019. Tekijän hallussa.

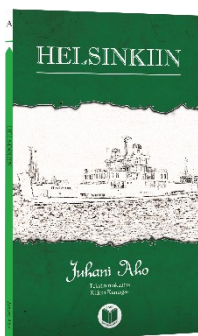
Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Kotouttamisen osaamiskeskus. Laki kotoutumisen edistämisestä. Viitattu 10.5.2020, <http://kotouttaminen.fi/laki-kotoutumisen-edistamisesta>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020b. Kotouttamisen osaamiskeskus. Kotoutumiskoulutuksen sisältö ja laajuus. Viitattu 10.5.2020, <http://kotouttaminen.fi/koulutuksen-sisalto-ja-laajuus>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020c. Kotouttamisen osaamiskeskus. Kielelliset tavoitteet. Viitattu 10.5.2020, <http://www.kotouttaminen.fi/kielelliset-tavoitteet>.

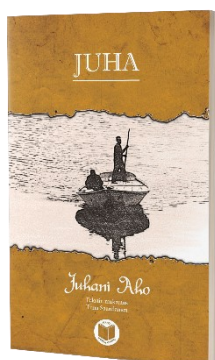
Virtanen, H. 2012. Selkokielen käsikirja. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike.

Kaunokirjallisuus

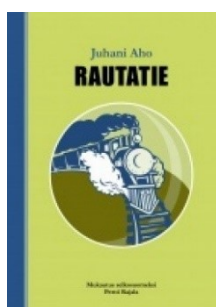
Aho Juhani: Helsinkiin (mukautus: Riikka Kuningas)

Antti on juuri valmistunut ylioppilaaksi. Hän lähtee Helsinkiin opiskelemaan. Matka Kuopiosta on pitkä ja monivaiheinen. Antti matkustaa laivalla ja junalla. Kaveri houkuttelee Anttia kokeilemaan paheellista elämää. Matkan aikana Antti ehtii nauttia vapaudestaan. Miltä tuntuu vapaus ja itsenäinen elämä? Mitä kaikkea matkan aikana tapahtuu?

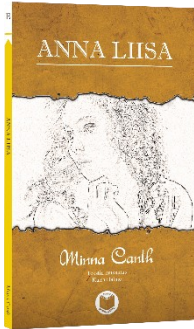
Aho, Juhani: Juha (mukautus: Tiina Saarelainen)

Marja ja Juha ovat naimisissa. Juha on Marjaa paljon vanhempi. Kirja kertoo ajasta, jolloin Suomi oli vielä osa Ruotsin kuningaskuntaa. Rasakaita maataloustöitä piti tehdä joka päivä. Kylään saapuva kulkukauppias kertoo Marjalle, että Karjalassa naisen elämä on helpompaa. Kulkukauppias ja helpompi elämä Karjalassa alkaa kiinnostaa Marjaa, mutta voiko hän kuitenkin jättää aviomiestensään Juhaa?

Aho, Juhani: Rautatie (mukautus: Pertti Rajala)

Matin ja Liisan naapurikylässä on uusi rautatie. Rautatie ja juna ovat Matille ja Liisalle aivan uusia asioita. Millainen rautatie on? Mihin sillä voi matkustaa? Onko matkustaminen nopeaa? Matti ja Liisa lähtevät katsomaan, millainen uusi rautatie on. Miten sujuu Liisan ja Matin ensimmäinen junamatka?

Canth, Minna: Anna Liisa (mukautus: Kaisa Halme)

Anna Liisan ja Johanneksen häät ovat pian. Menneisyydestä tuttu mies haluaa myös Anna Liisan omakseen. Anna Liisalla on suuri salaisuus, jonka toinen mies uhkaa paljastaa kaikille. Paljastuuko Anna Liisan salaisuus vai meneekö hän sittenkin naimisiin miehen kanssa, jota ei rakasta?

Canth, Minna: Hanna (mukautus: Tiia- Maria Tuominen)

Hanna huomaa aika nuorena, että kotona asiat ovat huonosti. Isä juo paljon alkoholia ja äiti on surullinen. Hannakin on usein surullinen. Koulussa tytöille ja pojille ei opeteta samoja asioita. Aikuisena Hanna kohtaa epätasa-arvon ja naiseuden haasteet. Hanna haluaa opiskella ammatin, mutta perhe ei pidä ajatuksesta. Hän pettyy rakkaudessa monta kertaa. Uskonnosta hän saa ohjeita elämään.

Pitääkö naisen olla vain nöyrä vaimo ja äiti, vai voiko hänen elämällään olla jokin muukin tarkoitus? Usko hyvään maailmaan vaihtuu helposti epätoivoon.

Canth, Minna: Köyhää kansaa (mukautus: Roni Hermo)

Holpaisen perhe on hyvin köyhä. Perheen isällä ei ole töitä. Heillä ei ole rahaa edes ruokaan tai vaatteisiin. Äiti yrittää kuitenkin huolehtia perheen lapsista, vaikka murehtii liikaa perheen asioita. Perheen nuorin lapsi on hyvin sairas. Naapurit ja ystävät yrittävät auttaa perhettä niin paljon kuin voivat. He hoitavat lapsia ja tuovat perheelle ruokaa. Onko kukaan köyhien puolella? Välittääkö Jumalakin vain rikkaista?

Dumas, Alexandre: Kolme muskettisoturia (mukautus: Pertti Rajala)

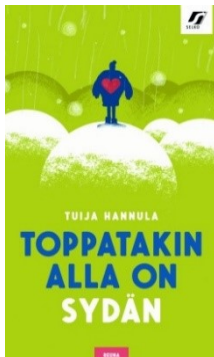
Nuori herra d'Artagnan on hyvä ja rohkea miekkailija. Hän haluaa muskettisoturiksi. Hän auttaa Ranskan kuningatarta ja joutuu hurjiin seikkailuihin yhdessä kolmen muskettisoturin kanssa.

Defoe, Daniel: Robinson Crusoe (mukautus: Pertti Rajala)

Robinson Crusoe lähtee merille vuonna 1659. Hänen laivansa joutuu tuhoisaan onnettomuuteen. Vain Robinson Crusoe jää henkiin ja pelastautuu autiolla saarelle. Hän rakentaa sinne kodin ja elää siellä yksin monia vuosia. Vuosien aikana Robinson saa myös kaksi uutta ystävää: Poll- papukaijan ja nuoren miehen, jonka nimi on Perjantai. Kirja kertoo Robinson Crusoen elämästä autiolla saarella.

Millaista yksinäisyys on? Tarvitseeko ihminen ylipäättään muiden ihmisten seuraa?

Hannula, Tuija: Toppatakin alla on sydän - selkopakinoita

Kirjan aiheet liittyvät tavalliseen elämään Suomessa. Monet suomalaisille tutut asiat ovat maahanmuuttajille täysin vieraita. Monet kirjan aiheista liittyvät maahanmuuttajien omiin kokemuksiin uudessa maassa. Kirja on opas suomalaisuuteen ja Suomessa asumiseen. Se sisältää tärkeimmät ja kiinnostavimmat asiat, Suomesta ja suomalaisuudesta.

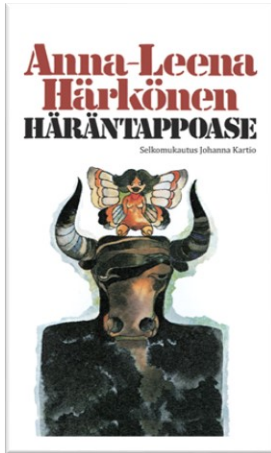
Heikkilä- Halttunen, Päivi (toim.) Panttivanki ja muita kertomuksia (mukautus: Ari Sainio)

Kirjassa on lyhyitä tarinoita. Tarinoiden aiheena on nuoruus eri näkökulmista. Jokaiseen tarinaan liittyy kuva, joka johdattaa lukijan tekstin aiheeseen ja tunnelmaan. Katkelma kertomuksesta Panttivanki:

”Sie olet hyvä tyyppi, mutta ihmiset ei huomaa sitä. Arvaatko miksi? Sinun ujoutes on ottanut sen hyvän tyyppin panttivangikseen.”

Härkönen, Anna-Leena: Häräntappoase (mukautus: Johanna Kartio)

16-vuotiaan Allun kesäsuunnitelmat muuttuvat, kun hän joutuu sukulaisten luo heinättöihin.

Heinätyöt ja pieni maalaiskylä eivät lainkaan kiinnosta Allua.

Mitä tapahtuu, kun Allu tapaa Kertun?

Onko kesästä kuitenkaan tulossa niin tylsä kuin Allu aluksi ajatteli?

Istanmäki, Sisko: Liian paksu perhoseksi (mukautus: Saraleena Aarnitaival)

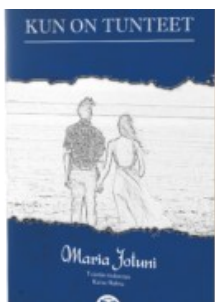

Erillä on oma kauppa pienessä Ruutinojan kunnassa.

Kaisu tulee töihin Ernin kauppaan.

Tästä alkaa pienen miehen ja suuren naisen rakkaustarina.

Jotuni, Maria: Kun on tunteet (mukautus: Kaisa Halme)

Kirja kertoo neljätoista erilaista tarinaa elämästä ja ihmissuhteista.

Nuoret naiset joutuvat naimisiin vastoin tahtoaan.

Avioliitosta tulee valtataistelu ja veljekset riitelevät.

Maria Jotuni kuvaa maailmaa, jossa elämä on usein raskasta eikä tunteita näytetä. Elämässä on kuitenkin myös hyviä puolia.

Lapsen syntymä ja turvallinen koti tuovat ihmisille iloa ja lohtua.

Joskus onnellisuuteen tarvitaan vain kupillinen kuumaa kahvia.

Kivi, Aleksis: Seitsemän veljestä

(mukautus: Pertti Rajala ja Helvi Ollikainen)

Kirja kertoo seitsemän veljeksien elämästä Jukolan talossa, eteläisessä Hämeessä. 1800 – luvun alussa Suomi kuuluu vielä Venäjälle. Veljesten elämässä on paljon erilaisia vaiheita.

He kohtaavat monia vaikeuksia ja vaaroja, mutta niistä selvitään yhteistyöllä, sinnikkyydellä ja ahkeruudella.

Vuosien kuluessa veljesten äkkipikaisuus ja riitaisuus vaihtuu sovinolliseen ja rauhalliseen elämään yhdessä muiden kyläläisten kanssa. Oppivatko veljekset lopulta lukemaan? Pääsevätkö he naimisiin?

Knuutila, Sanna - Leena: Ne lensivät tästä yli

19 – vuotias Hilikka asuu äitinsä kanssa maatilalla.

Hänen isänsä ja veljensä ovat joutuneet lähtemään talvisotaan puolustamaan Suomea. Talvisotaan on joutunut lähtemään myös Veikko, josta Hilikka pitää hyvin paljon.

Kun miehet ovat sodassa, naiset hoitavat maatilojen raskaat työt kotirintamalla. Sota-aikana elämä on raskasta ja epävarmaa.

Iloa elämään tuovat kirjeet rintamalta sekä Hilikan ja Veikon nuori rakkaus.

Knuutila, Sanna-Leena: Minä odotan sinua

On kevät vuonna 1941. Hilikka ja Veikko ovat menneet naimisiin ja asuvat maatilalla. Pian syttyy jatkosota ja Veikko lähtee sotaan.

Hilikka jää vanhempiensa kanssa hoitamaan kotitilaa.

Hilikka odottaa lasta. Kotirintamalla on paljon töitä ja talkoita, joihin myös Hilikka osallistuu. Sota kestää kauan. Ruokaa, vaatteita ja tavaroita on vähän.

Naisten neuvokkuus helpottaa arkea sodan aikana.

Kyrö Tuomas: Miensäpahoittaja (mukautus: Ari Sainio)

Miensäpahoittaja on 80- vuotias mies. Maailma muuttuu, miensäpahoittaja ei. Nykyään ihmiset eivät osaa jonottaa ja ajavat moottoritillä liian lujaa. Joulupöydässä ihmiset syövät kalkkunaa kinkun sijasta. Näistä asioista saa todellakin pahoittaa miensä! Elämän parhaat asiat pysyvät, kuten hanurimusiikki ja hoitokodissa vaimon käsi omassa kädessä. Tuomas Kyrön totinen, hauska ja liikuttava kertomus antaa äänen sukupolvelle, joka teki eikä liikaa ajatellut.

Lehtolainen Leena: Harmin paikka

(mukautus: Leena Kaivosoja – Jukkola)

2. Maria Kallio - dekkari

Nuori nainen löytyy kotipihaltaan murhattuna.

Onko murhaaja joku naisen lähipiiristä?

Entinen poliisi Maria Kallio tutkii tapausta nyt asianajajana.

Epäiltyjä on monta ja ennen kuin tapaus selviää, on Maria itsekin vaarassa.

Lehtolainen Leena: Luminainen

(mukautus: Leena Kaivosoja – Jukkola)

4. Maria Kallio – dekkari

Elin Rosberg katoaa yllättäen ja löytyy kuolleena.

Onko hän paleltunut, tehnyt itsemurhan vai onko hänet murhattu?

Poliisi Maria Kallio alkaa tutkia Elinan kuolemaa.

Monilla ihmisillä on paljon salaisuuksia, joiden ei pidä paljastua.

Oliko Elinallakin salaisuus ja vaikuttiko se hänen kuolemaansa?

Salatut asiat paljastuvat vähitellen.

Lopulta selviää, mitä Elinalle tapahtui ja miksi.

Lehtolainen Leena: Kuolemanspiraali (mukautus: Leena Kaivosoja – Jukkola)

5. Maria Kallio – dekkari

Poliisi Maria Kallio alkaa selvittää nuoren taitoluistelijan surmaa.

Löytyykö syyllinen Nooran lähipiiristä?

Onko joku taitoluistelujoukkueen jäsenistä tappanut hänet? Miksi?

Maria Kallio odottaa lasta ja murhatutkimukset johtavat hänet taas todella suureen vaaraan.

Lehtolainen Leena: Tuulen puolella

(mukautus: Leena Kaivosoja – Jukkola)

6. Maria Kallio – dekkari

Espoon saarelta löytyy kuollut mies.

Poliisi Maria Kallio lähtee selvittämään tapausta.

Samalla saarella kuoli vuosi sitten toinenkin mies.

Liittyvätkö oudot kuolemat toisiinsa?

Olivatko kuolemat sittenkään onnettomuuksia?

Tutkinnan aikana edessä on Marian työuran vaikein tilanne.

Linnankoski, Johannes: Laulu tulipunaisesta kukasta

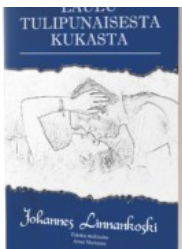
(mukautus: Anna Mertanen)

Nuori Olavi elää tukkijätkänä ja vaihtaa usein paikkakuntaa.

Monet nuoret naiset rakastuvat häneen.

Hän keksii naisilleen lempinimiä, kuten Pihlajanterttu, Annansilmä, Tuomenkukka ja Elämänlanka. Lopulta hän tapaa Kyllikin, jota hän ei voi unohtaa.

Menneisyydestä Olavi ei kuitenkaan pääse eroon.

Mankell, Henning /Johan Werkmäster: Mies rannalla

(suom. Ari Sainio)

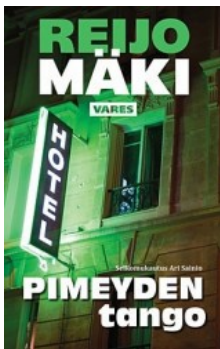
Mies nousee taksiin.

Perillä taksinkuljettaja huomaa, että mies on kuollut matkan aikana taksin takapenkille.

Onko mies saanut sairauskohtauksen vai tehnyt itsemurhan?

Poliisi Kurt Wallander alkaa tutkia tapausta. Saako hän selville, miksi mies kuoli?

Mäki, Reijo: Pimeyden tango (mukautus: Ari Sainio)

Tangokuningas Harry Koivikko murhattiin kuusi vuotta sitten.

Silloin ei selvinnyt, kuka hänet murhasi.

Yksityisetsivä Jussi Vares alkaa taas tutkia tätä vanhaa tapausta.

Samaan aikaan Erkki Vehmanen palkkaa Varesen selvittämään, mitä Vehmasen vaimo puuhaa vieraan miehen kanssa.

Varesen vanha tuttu Veikko Hopea pääsee lomalle vankilasta ja päättää käydä tapaamassa Varesta.

Mitä sitten tapahtuu?

Nieminen, Veera: Avioliittotesti (mukautus: Johanna Kartio)

Alkuperäinen teos: Veera Nieminen: Avioliittosimulaattori

Aino ja Jussi rakastuvat toisiinsa heti ensitapaamisella.

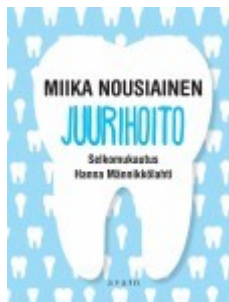
Aino muuttaa kesäksi Jussin kotitalalle Länsi-Suomeen.

Jussin lisäksi tilalla asuvat Jussin isä, veli ja setä.

Miten puhelias Aino sopeutuu elämään Jussin kotitalalla hiljaisten miesten kanssa, jotka puhuvat outoa murrettä?

Tämä on avioliittotesti, jonka aikana selviää, kestäkö Jussin ja Ainon rakkaus.

Nousiainen Miika: Juurihoito (mukautus: Hanna Männikkölahti)

Pekka Kimuvaaran isä häipyi poikansa elämästä, kun Pekka oli pieni.

Hammaslääkärissä Pekka saa tietää, että hänellä on veli Esko.

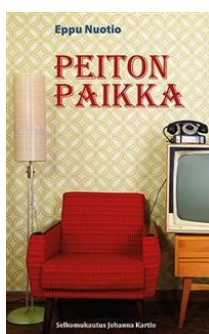
Veljekset lähtevät yhdessä etsimään isäänsä.

Matkallaan he päätyvät Ruotsin ja Thaimaan kautta Australiaan asti.

Löytävätkö he isänsä?

Miten Pekan ja Eskon elämät muuttuvat?

Nuotio Eppu: Peiton paikka (mukautus: Johanna Kartio)

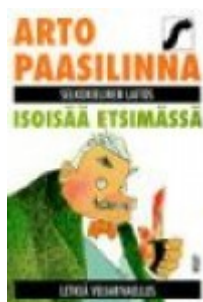

Annukka Lehmus on perheen ainoa lapsi. Isä on töissä paperitehtaalla, äiti hoitaa

Annukkaa kotona. Annukan äiti on hyvin väsynyt ja isä käy usein Helsingissä.

Vaikeuksien keskellä Annukalla on kuitenkin omat tapansa selvittää.

Paasilinna Arto: Isoisää etsimässä (mukautus: Pertti Rajala)

Akun isoisä on karannut taas kotoa maailmalle.

Isoäiti käskee Akun tuoda isoisan kotiin.

Isoisan löytäminen ei ole helppoa.

Melkein vuoden Aku kulkee isoisan perässä maailmalla

ja alkaa ymmärtää häntä. Ankaran isoäidin luokse kummallakaan ei ole kiirettä.

Paasilinna Arto: Kylmät hermot, kuuma veri (mukautus: Pertti Rajala)

Antti Kokkoluoto syntyy vuonna 1918.

Ennustuksen mukaan hän selviää sodista ja sairauksista ja kuolee vasta vanhana miehenä.

Tiesikö ennustaja Antin kuolinpäivän vai elääkö Antti edelleen?

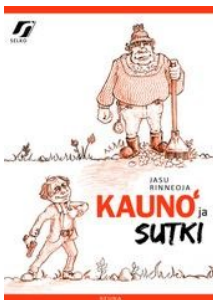
Mitä kaikkea Antin elämässä onkaan ehtinyt tapahtua?

Millaista on ollut elää itsenäisessä Suomessa?

Rajala Pertti: Kalevala

Kalevala on Suomen kansalliseepos, jonka tarinoita suomalaiset ovat kauan sitten kertoneet ja laulaneet toisilleen. Elias Lönnrot kirjoitti tarinat muistiin, ja niistä syntyi Kalevala. Tarinat on kirjoitettu runomuotoon, jota kutsutaan kalevalamitaksi. Kirjassa on paljon lainauksia alkuperäisestä Kalevalasta.

Rinneoja, Jasu: Kauno ja Sutki

Kauno ja Maija lähtevät viettämään juhannusta Kaunon mökille.

Sujuuko juhannus sittenkään niin mukavasti kuin Maija on kuvitellut?

Kirjan toisessa tarinassa Maijan entinen mies on karannut vankilasta.

Mitä tapahtuu, kun Kauno kohtaa Sutkin?

Rinneoja, Jasu: Kaunon nuoruusvuodet

Tarina talonmies Kauno Raution lapsuudesta ja nuoruudesta.

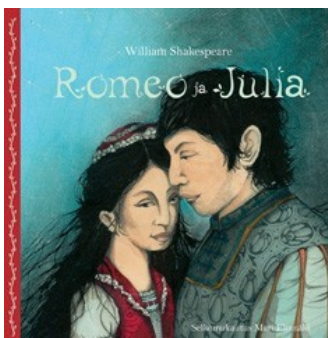
Miten Kauno sai nimensä? Kuka on Pieru-Heikki?

Miten humpu liittyy Kaunon elämään ja miksi Kaunon isä ehti ajaa Ladalla vain yhden kesän?

Seppälä, Helena: Tämä on minun lauluni

Kirjassa on selkorunoja, joiden aiheita ovat luonto, eläimet, kaipaus ja toiveet. Kirjan lopussa on opas runojen lukijalle, kirjoittajalle ja esittäjälle.

Shakespeare, William: Romeo ja Julia (mukautus: Mari Elomäki)

Romeo ja Julia tapaavat toisensa ja rakastuvat ensisilmäyksellä. Romeon ja Julian sukujen keskinäiset riidat ovat kuitenkin nuorten onnen tiellä.

Saavatko Romeo ja Julia lopulta toisensa ja tekevätkö suvut lopulta sovinnon?

Simukka Salla: Punainen kuin veri (mukautus: Hanna Männikkölahti)

17 – vuotiaan Lumikki Anderssonin koulutoverit löytävät pussillisen verisiä se-teleitä. Hän joutuu mukaan selvittämään veristen rahojen arvoitusta, vaikka ei haluaisi sekaantua asiaan. Kenen verta rahoissa on ja mistä rahat tulivat? Lumikki selvittää rahojen arvoitusta ja joutuu suureen vaaraan.

Simukka, Salla: Valkea kuin lumi (mukautus: Hanna Männikkölahti)

Lumikki on lomalla Prahassa. Siellä hän tapaa tytön, joka väittää olevansa Lumikin sisko. Tyttö on vähän samannäköinen kuin Lumikki, mutta onko hän todella Lumikin sisko? Lumikki joutuu miettimään, keneen uskaltaa enää luottaa. Lumikki saa tietää erään henkilön vaarallisista aikeista ja yrittää estää kauheat tapahtumat. Onnistuuko hän estämään vaaralliset suunnitelmat? Kirja on Lumikki-trilogian toinen osa.

Simukka, Salla: Musta kuin Ebenpuu (mukautus: Hanna Männikkölahti)

Lumikilla on kaikki hyvin. Hän esittää pääosaa koulun näytelmässä ja hänellä on poikaystävä. Elämä on kaikin puolin tavallista.

Ennen joulua Lumikki alkaa saada pelottavia viestejä.

Kuka niitä lähettää ja miksi?

Saako Lumikki vihdoinkin tietää perheensä surullisen salaisuuden?

Takala Tuija: Hyvä päivä – Lyhyitä novelleja

Lyhyitä novelleja tavallisista arjen asioista, jotka yllättävät ja joista tulee hyvä päivä. Joskus pienikin asia tuo mukanaan hyvää mieltä ja hyvän päivän.

Takala Tuija: Kierrän vuoden: selkorunoja

Selkorunoja vuodenaajoista.

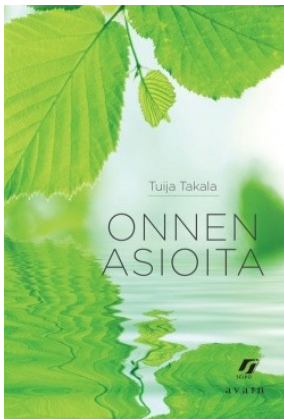
Kirjassa on runo vuoden jokaiselle viikolle.

Vuodenaikojen mukana vaihtelevat myös ihmisen ajatukset.

Kirjan lopussa on kysymyksiä esimerkiksi keskustelun tueksi.

”Ihmettelen elämää/ viikko viikolta, kuukausi kuukaudelta/ koko vuoden.”

Takala Tuija: Onnen asioita

Lyhyitä runoja pienistä arjen asioista, jotka lohduttavat ja tuovat iloa tai onnea elämään.

”Yksikin asia päivässä riittää. / Onneksi. / Siksi uskon pieniin asioihin. / Näin: Illalla paistoi kuu. / Se valaisi pimeän.”

Takala, Tuija: Lauralle oikea

Laura on 25 – vuotias nuori nainen, jonka elämä on aivan tavallista.

Onko 25 – vuotiaana liian aikaista kertoa elämäntarinansa?

Laura etsii rakkautta ja itseään.

Löytääkö hän itsensä ja itselleen sen oikean?

Tiainen, Marja-Leena: Poika joka katosi

17-vuotiaan Hannan pikkuveli Mikko katoaa. Mitä hänelle on tapahtunut? Mikon katoaminen tuo surun Hannan ja koko perheen elämään. Ystävät auttavat Hannaa jatkamaan elämää myös surun keskellä. Tarinassa on surun lisäksi myös toivoa.

Tiainen, Marja-Leena: Hiekalle jätetyt muistot

Alkuperäisteos: Khao Lakin sydämet

7-vuotias Emma on perheensä kanssa lomalla Thaimaassa. Kesken loman mereltä vyöryy rantaan tsunami, suuri aalto. Emman äiti, isä ja pikkuveli kuolevat. Vuosia myöhemmin Emma palaa isoäitinsä kanssa Khao Lakiin. Kuinka elämä voi jatkua suuren surun keskellä? Kirja kertoo Emman suuresta surusta, selviytymisestä ja toivosta.

Tiainen, Marja-Leena: Tyttö lukitussa huoneessa

Alkuperäinen teos: Kahden maailman tyttö

Tara on syntynyt Turkissa ja hän on asunut perheensä kanssa Suomessa jo kauan. Tara haluaa elää kuin muutkin saman ikäiset nuoret, mutta sitä hänen isänsä ei hyväksy. Taran isä haluaa suojella tytärtään ja kurdiperheensä kunniaa. Perheen säännöt ovat tiukat ja Tara riitelee usein sen vuoksi isänsä kanssa. Sääntöjen rikkomisesta seuraa kovia rangaistuksia.

Lopulta Taran on pakko lähteä turvakotiin, koska hänen henkensä on vaarassa.

Miten Taralle käy? Onko turvakodissakaan tarpeeksi turvallista?

Tihinen, Mimmu: Toivottavasti huomenna sataa

Leon äiti on vuokrannut kesäksi mökin maalta.

Leon mielestä maalla on tylsää, koska siellä voi vain uida ja pyöräillä.

Leo ei osaa uida eikä pyöräillä, koska hän on joutunut olemaan aiempina kesinä sairaalassa.

Yhtenä päivänä mökille saapuu Ella, joka haluaisi lähteä Leon kanssa pyöräretkelle. Miten Leo selittää Ellalle nolon salaisuutensa?

Kirja kertoo rohkaisevan tarinan siitä, kuinka nuoret ymmärtävät erilaisuutta ja toisiaan.

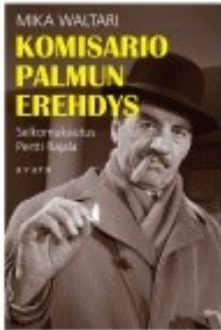
Kerronnassa on myös ripaus huumoria, vaikka Leo ja Ella pohtivat välillä syvällisiäkin asioita.

Turtschaninoff, Maria: Helsingin alla (mukautus: Leena Kaivosoja- Jukkola)

Alva on aina hiukan peloissaan. Hän ei tiedä, mitä pelkää ja miksi.

Hän ihmettelee myös, miksi ei muista mitään siitä ajasta, kun hän oli alle 3-vuotias. Kadulla Alva tapaa Niden, joka pyytää häntä mukaansa Alistadiin, kaupunkiin Helsingin alla. Alva suostuu lähtemään mukaan ja hänen koulukaverinsa Joel huomaa Alvan ja Niden häviävän maan alle. Joel päättää lähteä Alvan ja Niden perään. Alistadissa kolmikko joutuu hurjaan taisteluun pahaan vastaan.

Waltari, Mika: Komisario Palmun erehdys (mukautus: Pertti Rajala)

Bruno Rygseck on kuollut tapaturman seurauksena.

Onko kuolema kuitenkin tapaturma?

Komisario Palmu haluaa jatkaa tutkimuksia, vaikka toisten mielestä ne pitäisi lopettaa.

Ämmälä Vesa: Ankkurinappi

Vanha mies tarvitsee apua ja Patu päättää mennä auttamaan häntä. Vanha mies antaa Patulle myös tärkeän tehtävän.

Patu huomaa, että uusiin ihmisiin tutustuminen tuo elämään iloa ja uutta sisältöä. Hyville ihmisille tapahtuu usein myös hyviä asioita.

Ämmälä, Vesa: Pieni hiljainen mies

Kirjassa on 8 tarinaa tavallisista miehistä. He ovat ahkeria arjen sankareita.

He selviävät monista tilanteista huumorilla ja ovat juuri niin tavallisia kuin ovat. Mitä tapahtuu, kun työmaan muurari onkin nainen?

Entä miten sujuu rekkamieheltä kätilön työ?

Tietokirjat

Helin Eija: Arjen taitaja

Kirjassa opetellaan arjen taitoja, jotka jokaisen on hyvä osata.

Kirja käsittelee esimerkiksi arjen hyvinvointia, ihmissuhteita ja vapaa-aikaa.

Mitä pitää tietää, kun muuttaa uuteen kotiin?

Miten haen työpaikkaa ja kuinka hoidan raha-asiat?

Miten huolehdin lemmikkieläimistä?

Muita kirjan aiheita ovat ruuanlaitto ja leipominen sekä jätteiden lajittelu.

Jukantupa, Esa ja Päivi, Rajala Pertti: Moon turvallisuuskirja – Perustietoja arjen turvallisuudesta selkosuomeksi

Kirja kertoo, kuinka voit itse parantaa arkesi turvallisuutta.

Voit testata kirjan neuvoilla kodin turvallisuuden ja oppia turvallisia toimintatapoja arkeen. Miten toimit, jos kotona syttyy tulipalo?

Entä kuinka annat ensiapua erilaisissa hätätilanteissa?

Leisko, Satu: Tulin Suomeen - Maahanmuuttajien tarinoita uudesta kodistaan

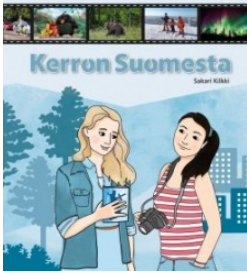

9 maahanmuuttajaa kertoo, miksi tulivat Suomeen ja millaista elämä uudessa maassa on. Kirjan päähenkilöt ovat kotoisin monesta eri maasta.

Esimerkiksi eri vuodenaajat, luonto, ystävälliset ihmiset, perhe ja rakkaus ovat tärkeitä asioita maahanmuuttajille uudessa kotimaassa.

Kilki, Sakari: Kerron Suomesta

Kiinalainen Mei tulee ensimmäistä kertaa käymään Suomessa ystävänsä Ellin luona.

Hän haluaa oppia paljon asioita Suomesta ja suomalaisuudesta vierailunsa aikana. Elli ja Mei keskustelevat esimerkiksi Suomen historiasta, suomalaisista tavoista ja harrastuksista.

Elli kertoo myös Suomen luonnosta, ruoasta ja nähtävyyksistä.

Ketkä ovat tunnettuja suomalaisia? Kirja on hyvä perusteos esimerkiksi juuri Suomeen muuttaneelle.

Puranen, Tuula: Oma reppu – Selkokieline opas retkeilyyn

Mikä on partio? Mitä kannattaa ottaa mukaan retkelle?

Kirja kertoo luonnosta, purjehduksesta ja siitä, kuinka toimia turvallisesti retkillä ja luonnossa.

Pyykkönen Liisa: Juttuja Suomesta – Selkokieline lukemisto

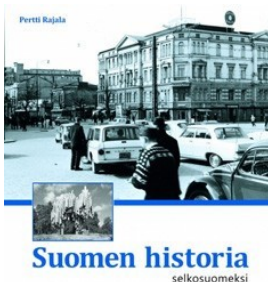
Kirjassa on novelleja ja tietotekstejä tavalliseen elämään liittyivistä aiheista.

Kirjassa kerrotaan esimerkiksi eri luonnonilmiöistä, vuodenaajoista ja juhlapyhien vietosta.

Tietotekstit antavat käytännön ohjeita moniin arjen tilanteisiin.

Kirjan tekstien vaikeustaso vaihtelee, mutta kirjan runsas, tekstien aiheisiin liittyvä kuvitus auttaa lukijaa sanaston- ja tekstin ymmärtämisessä.

Rajala, Pertti: Suomen historia selkosuomeksi

Kirja kertoo lyhyesti ja selkeästi Suomen historian tärkeimmistä tapahtumista ja suomalaisten elämästä ja arjesta eri aikoina.

Historiansa aikana Suomi on taistellut monissa sodissa ja kokenut vaikeita aikoja. Suomi on ollut osa Ruotsia ja Venäjää ja joutunut puolustamaan itsenäisyyttään.

Rajala, Pertti: Tahtoa, taitoa ja sisua – Suomalaisen merkkihenkilöiden elämäntarinoita

Kirjassa on elämäntarinoita ihmisistä, jotka ovat olleet poikkeuksellisen taitavia ja sisukkaita omissa tehtävissään.

Elämässä onnistuminen on vaatinut heiltä tahtoa, taitoa ja sisua.

Kirjan tarinat ovat aikajärjestyksessä.

Ensimmäisenä on suomen kielen luoja Mikael Agricola ja viimeisenä oopperalaulaja Karita Mattilan tarina.

Elämäntarinoiden aikajärjestys ja itse kertomukset antavat kuvan myös Suomen historian yleisistä suurista tapahtumista.

Rajala, Pertti: 100 totuutta Suomesta

Kirja kertoo 100 totuutta Suomesta, suomalaisista ja suomalaisuudesta. Tämä kirja jokaisen Suomeen muuttaneen kannattaa lukea.

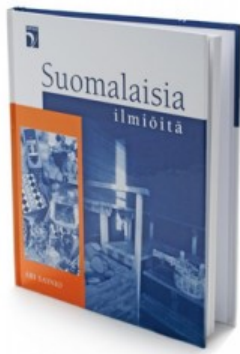
Tekstit ovat lyhyitä ja selkeitä ja asiatekstien lisäksi mukana on myös hauskoja juttuja.

Rajala, Pertti: Tähtiä ja sankareita – Suomalaisen suosikkien elämäntarinoita selkosuomeksi

Kirja kertoo 20 kuuluisan suomalaisen tarinan.

Kirjan henkilöt ovat näyttelijöitä, laulajia, urheilijoita tai muuten tunnettuja suomalaisia.

Sainio, Ari: Suomalaisia ilmiöitä

Sauna, tango, suomalaiset ruoat, salmiakki, pesäpallo, kännykkä ja suomalaisten alkoholinkäyttö.

Kirjassa tutustutaan näihin suomalaisiin ilmiöihin ja aikaan, jolloin ilmiöt ovat saaneet alkunsa.

Suoniemi, Karoliina: Maailmanuskonnot

Uskonnot vaikuttavat ihmisten arkeen ja juhlaan, ajatuksiin ja tapoihin monella tavalla. Kirjassa kerrotaan perustietoja suurimmista maailmanuskunnoista ja siitä, kuinka ne näkyvät kannattajiensa elämässä.

Tasa, Laura: Kirjasto selkokielellä

Kirja kertoo selkeästi kaikki kirjaston perusasiat ja käytännöt. Miten hankit kirjastokortin? Miten voit lainata ja palauttaa kirjoja? Kirja esittelee myös kirjaston laitteita ja palveluita helpolla suomen kielellä.